

**NAISTENVAATEKONSEPTI MIESTEN KAULUSPAITOJEN
UUELLEENKÄYTÖSTÄ KUSTOMOINNIN KEINAIN**

Altered Collar

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Muotoilun koulutusohjelma

Visamäki, syksy 2018

Mari Haikonen

Visamäki
Muotoilun koulutusohjelma
Vaatetus

Tekijä	Mari Haikonen	Vuosi 2018
Työn nimi	Naistenvaatekonsepti miesten kauluspaitojen uudelleenkäytöstä kustomoinnin keinoin	
Työn ohjaajat	Pirjo Seddiki, Tarja Saari	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli muotoilla tekijän omalle toiminimelle piensarjatuotantoon tuleva naistenvaatekonsepti uudelleenkäyttämällä miesten kauluspaitoja ja kustomoimalla niitä eri keinoin. Opinnäytetyössä suunniteltiin kauluspaidoista valmistettava naistenvaatemalli sekä kokeiltiin ja kehitettiin kustomointikeinojen työtapoja, jotka sopivat vaatekonseptiin niin tuotannollisesti, taloudellisesti kuin esteettisestikin. Työn motiivina on tekijän oma kiinnostus vaatteiden muokkaamiseen ja vastuullisesti tuotettuun muotiin.

Vaatekonseptin suunnittelun vaiheet kuvataan Britannian Design Councilin the Double Diamond -suunnitteluprosessimallia mukailleen. Tietoperustassa perehdyttiin vaatteiden kustomointiin ilmiönä ja tarkasteltiin eri kustomointikeinoja esimerkein. Konseptin määrittelyn avuksi vertailtiin kustomointia hyväksikäyttäviä yrityksiä sekä niiden työ- ja tuotantotapoja.

Vaatemallin ja kustomointien suunnittelun sekä kustomointikokeilujen ja prototyyppituotteiden analysoinnin jälkeen lopputuloksena muotoutui valmis naistenvaatekonsepti, tuotantotavat sekä alustava tuotteiden hinnoittelupohja.

Avainsanat kustomointi, tuunaus, uudelleenkäyttö, kauluspaita

Sivut 63

Visamäki
Degree Programme in design
Clothing design

Author	Mari Haikonen	Year 2018
Subject	Women's clothing concept by reusing men's dress shirts with customization methods	
Supervisors	Pirjo Seddiki, Tarja Saari	

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to design a women's clothing concept for small-scale serial production for the author's own trade name by reusing men's dress shirts and customizing them in different ways. The thesis involved designing a womenswear model made of a dress shirt and experimenting and developing methods of customizing clothing that suited the clothing concept in terms of production, economy and aesthetics. The motive behind the work is the author's own interest in modifying clothing and responsibly produced fashion.

The steps for the design of the clothing concept are described following the British Design Council's the Double Diamond design process. In the data for this study the customization of clothing as a phenomenon is addressed as well as looking at different customization methods with examples. To help define the concept, companies that use customization and their working and production methods were compared.

Following the design of the clothing model and customization, as well as the analysis of customization experiments and prototype products, the final result was a finished women's clothing concept, its production methods and an introductory pricing base.

Keywords customization, tuning, reuse, dress shirt

Pages 63

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Tavoitteet ja rajaus.....	2
1.2	Viitekehys.....	2
2	LÄHTÖKOHDAT JA TIETOPOHJA	4
2.1	Aikaisemmat opinnäytetyöt.....	6
2.2	Benchmarking.....	7
2.2.1	Will and Pop.....	7
2.2.2	Wolf and lamb	9
2.2.3	RE/DONE.....	11
2.2.4	Vintage Bleach.....	12
2.2.5	Pumpa Upcycle	13
3	VAATTEIDEN KUSTOMOINTIKEINOJA.....	14
3.1	Rekonstruointi.....	14
3.2	Uudelleenmuotoilu	15
3.3	Värjääminen ja värinpoisto	15
3.4	Kankaanpainovärit	17
3.5	Kirjonta	20
3.6	Siirtokuva.....	22
3.7	Tekstiilitussi.....	22
3.8	Muu koristelu	23
4	KONSEPTIN MÄÄRITYS.....	24
4.1	Tavoitteet	24
4.2	Kohderyhmäanalyysi	24
4.3	Materiaalivalinta ja hankinta	25
4.4	Vaatekonseptin pohdintaa ja määrittäminen	27
6	SUUNNITTELU.....	29
6.1	Vaatemallin suunnittelu.....	29
6.2	Kustomointien suunnittelu.....	31
7	KUSTOMOINTIKOKEILUT	33
7.1	Värjääminen	33
7.2	Roiskinta	37
7.3	Värinpoisto.....	38
7.4	Uudelleenmuotoilu	39
7.5	Muu koristelu	40
8	PROTOTYYPIT.....	42
8.1	Altered Orange.....	42
8.2	Altered Ocean.....	43

8.3	Altered Stroked Space	45
8.4	Altered Splash	47
8.5	Altered Twins	48
8.6	Altered Bling.....	50
8.7	Altered Lace.....	52
8.8	Altered Black Lace	53
9	TULOSTEN ANALYSOINTI JA VALMIS KONSEPTI	55
10	POHDINTA.....	60
	LÄHTEET	61

1 JOHDANTO

Suomessa syntyy noin 71 miljoonaa kiloa kuluttajien ja laitoksien poistamia tekstiilejä vuodessa, joista 77 % päättyy suoraan jätteeksi ja 23 % hyväntekeväisyysjärjestöille. Järjestöjen kautta kulkevasta tekstiilijätteestä 23 % päättyy edelleen jätteeksi. Vain toinen viidesosa palautuu takaisin kuluttajalle lahjoituksina tai järjestöjen myymälöiden kautta. (Dahlbo, Aalto, Salmenperä, Eskelinen, Pennanen, Sippola & Huopalainen 2015, 14.)

Ylimääräisiä vanhoja tekstiilejä, joista monet ovat todella hyväkuntoisia, on kierrossa huomattava määrä. Uudelleenkäyttö onkin poistotekstiilien hyödyntämisen yleisin muoto Suomessa (Hinkkala 2011, 8). Vaatteita myydään erilaisilla kirpputoreilla tai laitetaan tuttavapiirissä kiertoon.

Tekstiilien uudelleenkäyttö suomalaisissa vaatealan yrityksissä on vielä hyvin pienimuotoista ja painottuu lähinnä käsityöläisyriyten uusiutuotteisiin (Tekstiili 2.0, 2016). Voutilaisen (2017, 23) kyselytutkimuksessa jopa 70 % suomalaisista oli kiinnostuneita tai erittäin kiinnostuneita ostamiensa vaatteiden tuotantotavoista, joten kiinnostusta vastuullisesti tuotetuille vaatteille voi olettaa olevan.

Olen uudelleenkäyttänyt ja muokannut niin omia, kuin muidenkin vaatteita siitä saakka, kun olen ollut kiinnostunut pukeutumisesta. Olen lisännyt ja poistanut elementtejä, muokannut mallia ja rakennetta, lyhentänyt ja kaventanut. Kustomointitapani olivat pitkään vain vaateen rakenteellisia muutoksia. Korkeakouluopintojeni aikana olen ollut entistä enemmän kiinnostunut vaatteiden ulkoisesta muokkaamisesta ja tehnyt erilaisia projekteja aihepiirin ympärillä. Inspiroidun mielenkiintoisista tekniikoista ja niiden monipuolisista käyttömahdollisuuksista. Haluankin hyväksikäyttää oppejani tuotekonseptissani. Vaatteiden yksilöllisyys, laatu ja elinkaari ovat tulleet aina vain merkityksellisemmiksi, mitä pidemmälle olen vaatetusopinnoissani edennyt.

Toiminnallisessa opinnäytetyössäni muotoilen omalle toiminimelleni pientuotantoon tulevan naistenvaatekonseptin. Uudelleenkäytän vanhoja miesten kauluspaitoja suunnitellen niiden pohjalta taloudellisesti tuotettavan naistenvaatemallin. Kustomoin vaatemallia erilaisin keinoin luoden jokaisesta tuotteesta uniikin, persoonallisen vaateen. Taustaselvityksen ja vertailun, kehityksen ja kokeilujen, prototyyppien valmistuksen ja tulosten analysoinnin kautta päädyn lopulliseen tuotekonseptiin ja sen tuotantotapoihin. Esittelen muutamaan prototyyppituotteeseen, sekä suunnittelen pohjaa tuotteiden hinnoitteluun. Tämä opinnäytetyö ei ole liiketoimintasuunnitelma, vaan tutkielma pientuotantoon tulevasta vaatekonseptista.

1.1 Tavoitteet ja rajaus

Valitsin opinnäytetyöhöni toiminnallisen otteen, sillä projektimuotoinen työskentely on minulle ominaista ja mielekästä. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on ohjeistaa ja opastaa, sekä järjestää ja järjesteää käytännön toimintaa. Työ sisältää toiminnallisen osuuden ja opinnäytetyön raportoinnin. Raportista löytyy prosessin dokumentointi ja arviointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2003.)

Opinnäytetyössäni haluan laajentaa tietojani ja taitojani vaatteiden kustomoinnissa ja monipuolistaa käsitystäni sen erilaisista mahdollisuuksista. Toivon oppivani uudelleenkäytettävän vaateen suunnittelu- ja valmistusprosessin vaiheista, sekä saavani lisää varmuutta piensarjatuotantoon. Odotan tuotekonseptin muotoilun myötä syntyvän taloudellisesti tuotettavan naistenvaatekonseptin ja toimintamalleja, joita voin hyväksikäyttää tulevaisuudessa yrittäjänä toimiessani.

Tuotteiden tulee olla kustannustehokkaasti tuotettavissa, jotta niiden hinnat eivät nouse liian korkeiksi. Päädyin käyttämään materiaalina vanhoja vaatteita niin ekologisuuden, kuin taloudellisuudenkin vuoksi; käytetty materiaali on uutta materiaalia edullisempaa hankkia. Vaatemalli ei myöskään saa olla liian monimutkainen, jotta sen valmistamiseen ei menisi turhan paljon aikaa. Vaatteiden kustomointi tulee odotettavasti olemaan aikaa vievin, mutta vaatteeseen eniten uutuusarvoa tuova asia.

Vaatetusmuotoilijana voin myös osaltani edesauttaa jätteen määrän vähentämistä ja olla osana kiertotaloutta hyödyntämällä muille tarpeettomia materiaaleja, ja haluankin tuotekonseptiin liitettävän tietyn arvomaailman. Vaateen tulee olla laadukas ja pitkäikäinen. Jokainen tuote on eettisesti Suomessa valmistettu ja kustomoitu. Esteettisesti tuotteet ovat uniikkeja ja persoonallisia.

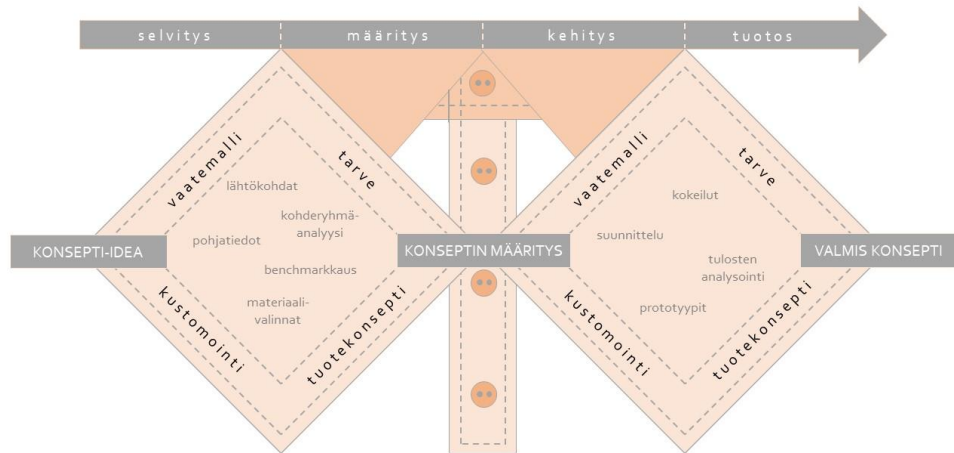
Lopputuloksena on pientuotantoon tuleva naistenvaatekonsepti, tuotantotavat ja muutama prototyyppituote, sekä pohjaa tuotteiden hinnoitteluun.

1.2 Viitekehys

Vaatetusmuotoilun opiskelijana perehdyn tässä opinnäytetyössäni miesten kauluspaitojen uudelleenkäyttöön ja kustomointiin. Toteutan suunnitteluprosessin, jossa suunnittelen kiertotalouden periaatteita mukailevan, erilaisia kustomointikeinoja hyväksikäyttävän vaatekonseptin.

Käytän naistenvaatekonseptin suunnittelupohjana the Double Diamond-suunnitteluprosessimallia, josta mallin kehittäjä Britannian Design Council kertoo julkaisussaan 11 lessons: A study of the design process (2007). Ajatuksena on edetä konsepti-idean pohjatietojen selvittelyn kautta

konsepti-idean määrittelemiseen. Määrittelyn jälkeen siirrytään konseptin kehitykseen ja kokeiluihin, joista viimein tulosten analysoinnin jälkeen muodostuu valmis konsepti. Visuaalinen viitekehys opinnäytetyöni prosessista on kuvattu kuvassa 1.

Kuva 1. Visuaalinen viitekehys.

Lähtöajatus konsepti-ideassa siis on uudelleenkäyttää miesten kauluspaitoja naistenvaatekonseptin pohjamateriaalina ja kustomoida niitä eri keinoin. Pureudun taustatutkimuksessa aihe-termistöön ja vaatteiden kustomointiin ilmiönä. Esittelen aiheesta tehtyjä muita opinnäytetöitä ja vertailen kustomointikeinoja hyödyntävien yritysten toimintatapoja. Tutkin erilaisten kustomointikeinojen mahdollisuuksia esimerkein. Määrittäessäni konsepti-ideaa pohdin konseptin mahdollisuuksia, tavoitteita, työtapoja ja analysoin kohderyhmäni. Avaan materiaalivalintani ideologiaa, sekä materiaalihakintaa myös tulevaisuudessa.

Lähden kehittämään tuotekonseptia käytännössä. Suunnittelen kauluspaidoista valmistettavan naistenvaatemallin, sekä käytettäviä kustomointikeinoja. Teen kustomointikokeiluja, joiden pohjalta valmistan prototyyppituotteet. Analysoin prototyyppituotteet ja tuotantotapoja niin esteettisyyden, kuin kustannustehokkuuden näkökulmista, päätyen lopulta valmiiseen pientuotantoon tulevaan tuotekonseptiin ja alustavaan hinnoittelumalliin.

2 LÄHTÖKOHDAT JA TIETOPOHJA

Tässä opinnäytetyössä kustomointi tarkoittaa kaikkia vaatteelle tehtäviä rakenteellisia muutoksia ja ulkoisia muokkauksia. Kustomoinnin lisäksi vaatteiden uudistamisesta ja muuttamisesta voidaan käyttää myös termejä muokkaus ja muodistus (Pyy 2012, 28).

Vaatteiden kustomointi liitetään usein arkikielessä vaatteiden tuunaamiseen. Kielitoimiston sanakirjan mukaan termi tuunata tarkoittaa jonkin muokkausta tai parantelua yksilölliseksi. Termi tuunaus on juonnettu englannin kielen sanasta tuning. Se on alun perin liitetty autojen koneiden virittämiseen, ajo-ominaisuuksien kehittämiseen ja auton ulkonäön kohentamiseen, mutta on yleistynyt Suomen kielessä kuvaamaan myös itse vanhojen tavaroiden ja vaatteiden uudistamista, korjaamista tai muuta muokkaamista (Aalto 2010, 16). Tuunatessa vaatetta muutetaan tavalla, joka tuo vaatteelle lisäarvoa ja pidentää materiaalin käyttöikä.

Englannin kielessä vaatteiden erilaisia kustomointeja kuvaava termistö on huomattavasti laajempi, kuin suomen kielessä. Jokaisella termillä on hienoinen merkitysero, eikä kääntäminen suomen kielelle ole yksiselitteistä. Termien rajat ovat häilyviä, jolloin erilaiset kustomoidut vaatteet voivat sopia useamman termin kuvaukseen.

Kun vaatteen rakenne on muokattu uuteen, muodikkaampaan ja vetoavampaan malliin tuotteen arvon nostamiseksi ja elinkaaren pidentämiseksi, sanotaan vaatteen olevan cut-up. (Kirova 2017.)

Refashion -termin voisi kääntää muodistamiseksi. Se tarkoittaa komponenttien lisäämistä vaatteeseen tai hienoista mallin muuttamista niin, että tuotteelle tulee suurempi arvo tai siitä tulee toivotumpi. (Kirova 2017.)

Repurpose on vaatteen funktion muuttamista, oletettavasti parempaan funktioon, kuten esimerkiksi miesten vaatteesta naisten vaatteeksi. (Kirova 2017.)

Restyle, eli vaatteen uudelleentyylittely, on vaatteen tyylin muuttamista, esimerkiksi lisäämällä vaatteeseen pitsiä ja näin muuttamalla vaate kasuaalista tyylistä boho-romanttiseen. (Kirova 2017.)

Redesign voisi kääntyä suomenkielelle uudelleenmuotoiluksi. Se tarkoittaa vaatteen mallin elementtien, mallin ja muodon muuttamista. (Kirova 2017.)

Reuse ja rescue alleviivaavat vaatteen elinkaaren pidentämistä ja estämistä joutumista jätteeksi. (Kirova 2017.)

Recover ja restore ovat synonyymejä korjausompelelle. Tällöin tuotetta korjataan vaateen elinkaaren ja käyttöiän pidentämiseksi. Kun vaate räätälöidään yksilön vartalon muodon mukaiseksi, käytetään silloin kuitenkin termiä refit. (Kirova 2017.)

Reconstructing kääntyy suoraan rekonstruoinniksi. Se tarkoittaa vaateen purkamista osiin ja niistä uuden tuotteen kokoaminen uuteen, oletettavasti parempaan muotoon. (Kirova 2017.)

Usein kustomoinnin kanssa puhutaan myös kierrätyksestä (englanniksi recycle), joka tarkoittaa jätteen valmistamista tuotteeksi, materiaaliksi tai aineeksi joko alkuperäiseen, tai muuhun tarkoitukseen, kuitenkin poissulkien jätteen hyödyntämisen energiana, polttoaineena tai maantäyttöaineena. Jäte on aine tai esine, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä. Yleensä kustomoidessa työstettävä vaate on oma vanha vaate, hankittu käytettynä kirpputorilta tai saatu lahjoituksena. Tällöin vaatetta ei ole luokiteltu missään vaiheessa sen elinkaarta jätteeksi. Silloin vaate on uudelleenkäytetään (englanniksi reuse). Uudelleenkäyttö tarkoittaa tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tarkoitukseen, kuin mihin se on alun perin suunniteltu. (Jätelaki 17.6.2011/646, §5-6.)

Englanninkielinen termi upcycle käsittää laajemmin materiaalin muokkauksen, ja tarkoittaa hyödyttömän materiaalin muuntamista uuteen muotoon, jolla on entistä parempi laatu tai suurempi arvo. (Vaija 2010; McLaren 2013.)

Vaatteiden kustomointi ja tuunaus kannattaa. Se on taloudellista, ekologista ja nopeampaa, kuin vaateen valmistaminen kaavoista lähtien. Muodin muuttuessa nopeasti vaateen mallin päivittäminen kustomoimalla lisää vaateen käyttöikä. Vaatteiden kustomointi käytettyjä materiaaleja käyttäen on yksi ekologisimmista ja eettisimmistä tavoista kuluttaa ja tuottaa muotia. Koska materiaalit ja tarvikkeet on hankittu läheltä ja käytettyinä, materiaalien tuotannosta ja kuljetuksista aiheutuneet ympäristövaikutukset ovat lähes olemattomat. (Pyy 2012, 28.)

Kaikenlainen tuunaaminen ja kustomointi on myös tee-se-itse - kulttuurissa, DIY-kulttuurissa (do it yourself -kulttuurissa), yksi vallitsevista trendeistä. Suomessa tunnetuin DIY:n, etenkin vaatteiden muodistamisen, sanansaattaja on itseään Trashionistaksi tituleeraava Outi Pyy, joka julkaisi aiheesta kirjan Trashion! (2012). Kirjassa on erilaisia ohjeita vanhojen vaatteiden tuunaamiseen ja muodistamiseen.

Kuitenkin internet on se alusta, joka tekee DIY-kulttuurista niin elävän ja hedelmällisen. Jokaisen on helppo löytää väylä omien tuotostensa esittelyyn ja kokemusten jakamiseen. Myös inspiraatiota muiden töistä on

helppo saada, kun lähteitä on erilaiset vaateidentuunausblogit ja keskustelualueet tulvillaan.

Tuntuukin, että vaatteiden tuunaus yhdistetään lähinnä kotiompelijoihin. Tämä on yksi syy, miksi valitsen käyttää vaatteiden muokkaamisesta ammattimaisempaa termiä kustomointi. Kuluttajien yhä kasvava kiinnostus ostamansa muodin eettisyyteen edesauttaa vastuullisesti toimivien brändien menestymistä. Useimmat eettistä muotia kierrätyskankaista valmistavien vaatemerkkien työtapana on rekonstruointi. Vain harvat vaatemerkit säilyttävät uudessa vaatteessa pohjana käytettävän vaateen omia rakenteita, saati käyttävät muitakin ulkoisen kustomoinnin keinoja luodakseen ympäristöystävällistä, vastuullista, eettistä tai ekologista muotia.

2.1 Aikaisemmat opinnäytetyöt

Kustomointia on tätä ennen käsitelty vain muutamissa opinnäytetöissä. Lähtökohdat näissä ovat lähinnä kierrätetyn tai uusiokäytetyn, eli käytöstä poistuneen materiaalin käyttämistä muussa, kuin alkuperäistarkoituksessaan, tekstiilin käyttämistä raaka-aineena uutta vaatetta valmistessa, eli rekonstruomisessa. En löytänyt yhtään opinnäytetyötä, joka tarkastelisi kustomointia tuotteessa samalta kantilta, kuin minä. Aion käyttää ulkoisia kustomoinnin keinoja luodessani vaatteelle uutuusarvoa ilman, että vaatetta joutuu purkamaan kokonaan osiin, vaan tuote valmistetaan laadukkaan alkuperäisvaateen rakenteita kunnioittaen.

Pellinen suunnitteli opinnäytetyössään (2011) kaupallisen naistenvaatemalliston vanhoista miesten kauluspaidoista. Hän hyväksikäytti vain kauluspaidoista saatavaa materiaalia ja lisätarvikkeita, kuten nappeja. Pellinen säilytti vaatteessa kauluspaidan rakenteita, kuten sivusaumat ja napituskaitaleen. Hän ei kuitenkaan käyttänyt ulkoisen kustomoinnin keinoja lainkaan, vaan vain uudelleenmuotoili miesten kauluspaidat naisten vaatteeksi.

Haukka opinnäytetyössään TrashionTrick (2011) käytti pohjamateriaalinaan vanhoja miesten pukuja, ja suunnitteli niistä naisten vaatteita nollajättemetodia soveltamalla. Tällöin pohjamateriaalista jätettä ei tule lainkaan. Hän purki vaateen osiin ja valmisti niistä uusia naisten vaatteita.

Ala-Äijälä tutki muokausmenetelmien ja kierrätysmateriaalin hyödyntämistä tuotesuunnittelussa opinnäytetyössään Farkuista uutta (2012). Hän suunnitteli omalle toiminimelleen tuoteideoita kierrätysfarkuista hyväksikäyttäen materiaalin muokkausmahdollisuuksia. Ala-Äijälä perehtyi farkkumateriaalin erilaisiin muokausmenetelmiin rikkoen farkkukankaan materiaalia ja käsittelemällä sitä eri tavoin.

2.2 Benchmarking

Benchmarking-arviointi sisältää aina vertaamista, vertailua ja kiinnostusta siihen, miten toiset tekevät ja toimivat. ”Kaikki muu kuitenkin on avointa ja joustavaa” (Karjalainen 2002, 1).

Englanninkielistä termiä benchmarking ei ole vielä pystytty kääntämään suomenkielelle käytännössä toimivaksi termiksi. Eri yhteyksissä puhutaan esimerkiksi vertailusta, vertaisarvioinnista ja esikuva-arvioinnista. Ongelmana on, etteivät suomenkieliset termit kuvaa benchmarkingin käsitettä kokonaisuutena. Termiä benchmarking usein käytetäänkin lainasanana. (Karjalainen 2002, 3.)

Vertailen neljää vaatemerkkiä, jotka käyttävät materiaaleinaan käytettyjä, vanhoja vaatteita, ja muokkaavat niitä persoonallisiksi eri kustomoinnin keinoin, kuitenkin kunnioittaen vanhaa vaatetta uuden vaatteen pohjana. Suurennuslasin alle valikoituivat vaatebrändit Will and Pop, Wolf and lamb, RE/DONE, Vintage Bleach ja suomalainen Pumpa Upcycle, joka poikkeuksellisesti ei käytä kustomointikeinoja, mutta harjoittaa kiinnostavaa tuotantotapaa. Tarkkailen heidän työtapojaan niin materiaallinen käytön ja kustomointikeinojen, kuin tuotannollisista näkökulmista.

Vaatteiden kierrätystä, uusio- sekä uudelleenkäyttöä hyväksikäyttäviä vaatemerkkejä on monenlaisia, ja ne toimivat jokainen hieman eri periaattein. Valitsin tarkasteluun vaatemerkkejä, jotka käyttävät tuotteidensa valmistamiseen kustomoinnin keinoja. Näiden yritysten tuotantotavat tuntuvat olevan lähinnä opinnäytetyöni vaatekonseptin tuotantotapoja.

2.2.1 Will and Pop

Lontoolainen vaatemerkki Will and Pop on erikoistunut myymään kustomoituja vintagevaatteita Limited Edition Collection nimisen malliston alla. Will and Pop käyttävät tuotantotavoistaan termejä upcycling ja re-creating. He yhdistävät käytettyjä vintagevaatteita nykyaikaisesti kustomoituun kulmaan. (Will and Pop 2018.)

Will and Popin nettikaupassa (Will and pop 2018) on myynnissä farkku- ja armeijatakkeja, sekä laukkuja. Takkeja valmistetaan yleensä pienissä, enintään 25 kappaleen erissä. Näin eri tuotteita on aina myynnissä, mutta varastot eivät tukkeudu.

Vaatteiden tuotetiedoissa mainitaan jokaisen olevan oma yksilönsä, eikä välttämättä näytä aivan samalta, kuin kuvassa oleva esimerkkivaate. Jokainen takki on yksitellen valittu, ja saman malliset takit kustomoitu samalla tyylillä, jolloin on pystytty harjoittamaan taloudellista

piensarjatuotantoa. Vaatteiden hinnat vaihtelevat kustomointitavasta ja takin mallista riippuen.

Takkeja on muodistettu vaateen mallia muuttamalla, kuten tekemällä takista liivin ottamalla hihat pois (kuva 3) tai lyhentämällä takin helmaa (kuva 2). Vaatteisiin on lisätty monenlaisia ulkoisia elementtejä, kuten niittejä, nauhoja ja hihamerkkejä (kuva 2). Toisenlaisia yksityiskohtia on tehty kankaisista ja nahkaisista isommista paikoista ja kuvista. Takkeja on myös tikattu, brodeerattu, käsinmaalattu ja painettu (kuvat 3 ja 4).

Kuva 2. Will and Popin hihamerkein kustomoitu Eagle -takki (Will and Pop 2018).

Kuva 3. Will and Popin Buddha -liivi painokuvalla (Will and Pop 2018)..

Kuva 4. Will and Popin Painted Lotus -takki kirjailulla ja käsinmaalatulla kukalla (Will and Pop 2018).

2.2.2 Wolf and lamb

Kalifornialainen Wolf and lamb on nahkatakimerkki, joka kestävän kehityksen periaatteita noudattaen yhdistää ainutlaatuisen vintagetyylin moderniin malliin ja muotoon. He kuvaavat työtapaansa termein deconstructed and reborn. (Wolf and lamb 2018.)

Nahkatakkeja myydään Wolf and lamb:n verkkokaupassa (2018) seitsemän tuotenimen alla; Avenue of the stars, Beverly, Hollywood, Mulholland, Rosewood, Victory ja W+L originals. Jokaisessa tuoteryhmässä on vaatemallistomaisesti useampia variaatioita samalla tyyllillä kustomoiduista takeista, joista jokaisella on oma numeronsa, kuten esimerkiksi Mulholland-malliston Mulholland II ja Mulholland VII -takit kuvissa 5 ja 6. Jokainen tuote on kuvattu erikseen, sillä pohjatakkeina samantyyllisissä kustomoinneissa on kuitenkin käytetty erimallisia takkeja.

Nahkatakkeja on kustomoitu vaateen alkuperäistä mallia arvostavin mallinmuodistuksin, sekä lisäämällä nahkaisia elementtejä ja hihamerkkejä. Kaikki takit on viimeistelty uudella silkkivuorilla. Nettikaupassa on myynnissä muutamia kymmeniä valmiita takkeja. Joitain malleja on myös mahdollista tilata ennakoon, jolloin tuote valmistetaan vasta tilauksen jälkeen. Hinnat vaihtelevat takin mallista, kustomointitavoista ja valmistustavoista riippuen.

Kuva 5. Mulholland II (Wolf and lamb 2018).

Kuva 6. Mulholland VII (Wolf and lamb 2018).

2.2.3 RE/DONE

RE/DONE on Jean Barronin ja Jamie Mazurin perustama Californialainen vaatemerkki, joka tekee kierrätysyhteistyötä Levi's farkkumerkin kanssa, joten RE/DONE hyödyntääkin pohjamateriaalinaan lähinnä käytettyjä Levi's farkkuja. Housut puretaan saumoistaan ja kasataan uudelleen nykyaikaiseen farkkumalliin. Joihinkin on myös lisätty yksityiskohtia, kuten esimerkiksi vetoketjuja polvien kohdalle (kuva 8). Farkuista myös valmistetaan takkeja, shortseja ja hameita. He käyttävät työtavoistaan termejä repurposing ja reconstructing. (RE/DONE 2018.)

Vaikka vanhat Levi's farkut puretaan saumoista osiin, säilyy niissä uudelleentuotteistuksenkin jälkeen vintage-housujen tarina. Farkkuja valmistetaan useassa mallissa, mutta jokainen vaate on yksilö, sillä farkkukankaat ovat vuosikymmenten saatossa kovassa käytössä kuluneet eri näköisiksi (kuva 7). Farkut on kustomoitu vanhaa arvostaen ja alkuperäisiä elementtejä säilyttäen, mutta kuitenkin luoden omat brändätyt tuotteensa.

Nettikaupassa (RE/DONE 2018) myynnissä olevia farkkuja, shortseja ja takkeja on myynnissä useita kappaleita, joten oletettavasti heillä on suuri varasto valmiita kustomoituja vaatteita. Jokaisesta tuotteesta on otettu oma tuotokuva ja hinta, sillä jokainen tuote on oman näköisensä. Vaatteet on kategorioitu tuotetyypin ja mallin mukaan. RE/DONE:n nettikauppaa on mukava selata, kun vaihtoehtoja on lukematon määrä.

Kuva 7. The High Rise Loose Crop (RE/DONE 2018).

2.2.4 Vintage Bleach

Vintage Bleach on sekin Kalifornialainen vaatemerkki, joka myy harvinaislaatuista modernisti kovalla otteella kustomoituja tuotteita. Työtavastaan Vintage Bleach puhuu termillä revamping. (Vintage Bleach 2018.)

Kuten paidan sivusta valkaistussa Michael Jackson -fanipaidassa kuvassa 8, ovat tuotteet pääsääntöisesti vanhoja bändi- ja fanipaitoja. Paidat on kustomoitu valkaisemalla paitoja eri tyylein ja käärimällä t-paitojen hihat.

Valkaistut paidat on tehty yksi kerrallaan, joten jokainen vaate on omanlaisensa. Kaikista kustomoiduista paidoista on otettu oma tuotekuvansa, jossa valkaisun yksilöllinen jälki näkyy. Paitoja myydään yksi kappale kerrallaan.

Vintage Bleachilla on myös t-paitoja, joita ei ole kustomoitu valkaisumenetelmällä. Näiden paitojen pohjaväri on vaaleanharmaa. Valkaisemattomia paitoja on myynnissä useita kappaleita eri kokoisina, joten voi olettaa yrityksen hankkivan samalla kuvalla koristeltuja fani- ja bändipaitoja useiden kappaleiden erissä. Hinta kaikissa paidoissa pysyy samana riippumatta siitä, onko sitä valkaistu vai ei.

Tuotanto useita paitoja samalla kertaa valkaisemalla on tehokasta. Yksittäin myytävät vaatteet ovat jokainen omanlaisensa persoonallinen tuote.

Kuva 8. Vintage Bleachin Michael Jackson: Thriller -paita (Vintage Bleach 2018).

2.2.5 Pumpa Upcycle

Pumpa Upcycle on Maria Laaksosen vuonna 2016 perustama kierrätystekstiilejä tuotteistava yritys. Hän käyttää pohjamateriaaleinaan huolellisesti valittuja kierrätyskankaita, jotka puhdistetaan ekologisesti ja valmistetaan uusiksi tuotteeksi. (Laaksonen 2017.)

Tuotteita, kuten kangaskasseja, kestopusseja, reppuja, lemmikinpetejä ja kestopillejä ei tuoteta kestävän kehityksen mukaisesti valmiiksi varastoon seisomaan, vaan tuotteet valmistetaan tilauksesta. Asiakas voi joko valita kankaan Pumpa Upcyclen omista kierrätyskankaista, kuten verhoista, pöytäliinoista tai takeista, tai toimittaa heille oman tekstiilin, josta haluaa tuotteen tehtävän. (Pumpa Upcycle 2017.)

Kuvassa 9 on Pumpa Upcyclen havaintokuva tilauksesta valmistettavasta repusta. Repun kuvauksessa (Pumpa Upcycle 2017) kerrotaan, että reppu on myynnissä yksi uniikki kappale, joka tuotetaan kuvan mukaisesta kankaasta. Kuosin asettelu reppuun ei välttämättä aivan toteudu havaintokuvan mukaan ja asiakas voikin toivoa tietynlaista kangaskuosin asettelua. Myös repun narujen valinnassa on pidetty mielessä ekologinen näkökulma; narun materiaalista 80 prosenttia on kierrätysmateriaalia. Hinnat vaihtelevat tuotteen koon ja funktion mukaan.

Kuva 9. Pumpa Upcyclen Keltakukka-repun havainnekuva (Pumpa Upcycle 2017).

3 VAATTEIDEN KUSTOMOINTIKEINOJA

Esittelen seuraavaksi vaatteiden kustomoinnin eri tapoja käyttäen esimerkkeinä sekä muiden, että omia kustomointejani. Valitsen tarkasteluun vain työtapoja, joita minun olisi mahdollisuus hyväksikäyttää vaatekonseptissani. Koska haluan valmistaa tuotteet itse, jätän tutkimuksen ulkopuolelle tilauspalvelut, sekä teolliset menetelmät, joiden käyttöön tarvitaan harvinaisempia laitteita tai tekniikoita ja keskityn itsenäiseen, saavutettavissani olevissa työtiloissa tehtäväksi sopiviin työskentelymetodeihin. Käytän esimerkkeinä sekä muiden tuotoksia, että omia kokeiluitani.

Erilaisia vaatteiden kustomointitapoja voi käyttää mitä erilaisimmin keinoin. Vaikka keinot saattavat jo yksinäänkin luoda vaatteelle uutuusarvoa, niitä usein myös yhdistellään toisiinsa samassa vaatteessa.

3.1 Rekonstruointi

Rekonstruointi on vanhan materiaalin pohjamateriaalina käyttämistä, eli vaateen tai tekstiilin purkamista osiin ja niistä uuden tuotteen kokoamista uuteen muotoon. Näin vaatteessa ei säily sen aikaisempaa mallia tai rakenteita, vaan lopputulos on suunnittelijan omaa muotoilua.

Esimerkiksi Elina Priha käyttää työskennellessään pohjamateriaalina vanhoja farkkuja ja kooten niitä paloista uusiksi vaatteiksi. Kuvassa 10 esimerkkinä näkyy Prihan suunnitteleman farkkutakin selkämys. Takki on koottu useista eri farkuista tilkkutyön tapaan ja siihen on lisätty myös käsin kirjailtuja yksityiskohtia.

Kuva 10. Elina Prihan vanhoista farkuista tilkkutyönä valmistetun takin selkämys (Priha 2018).

3.2 Uudelleenmuotoilu

Jos vanhan vaatteen muoto ja malli eivät enää miellytä, tai ovat menneiltä vuosikymmeniltä, eivätkä siksi näytä tänä päivänä enää hyvältä, on silloin oivallinen ratkaisu muuttaa vaatteen mallia vastaamaan nykypäivän toiveita. Vaatteesta voi esimerkiksi ottaa olkatoppaukset pois, siirtää hihasaumaa oikeaan paikkaan, kaventaa tai leventää, lyhentää tai pidentää. Erilaisten elementtien lisäämisellä saa uutta sävytystä. Vaatteesta voi tyystin myös poistaa elementtejä, kuten esimerkiksi hihoja tai kauluksia. Uudelleenmuotoilussa rajana on vain oma mielikuvitus.

Kuva 11 on Live Free Creative Co:n blogissa (2017) esitelty kahden miesten kauluspaidan uudelleenmuotoilu naisten mekoksi. Hihat on lyhennetty t-paitamittaisiksi ja ne istutettu uudelleen. Miehistapaitaa on kavennettu ja se on leikattu vyötäröltä poikki, jotta mekkoon saadaan laskostettu levenevä helma, jossa valkoisen paidan helmaa on jatkettu vaaleanvioletin paidan helmalla. Alkuperäinen kaulus on poistettu ja tilalle valmistettu uusi tehostevärinen kaulus on samasta vaalean violetista kankaasta, jota löytyy myös mekon helmasta.

Kuva 11. The Button Up Refashion Swap (Live Free Creative Co 2017).

3.3 Värjääminen ja värinpoisto

Värjätessä vaatteita tulee ottaa huomioon väriaineiden kemikaalien mahdolliset riskit ja käyttää värejä ohjeiden mukaan tarkkuutta noudattaen.

Värjätessä tulee tietää värjättävän vaatteen materiaalikoostumus ja valita sopiva väri ja värjäysmenetelmä kankaalle sopivaksi. Koska käytän tuotteissani miesten kauluspaitoja, joista suurin osa on täyttä puuvillaa, tarkastelen nyt puuvillalle sopivia värjäyskeinoja. Sopivia värejä puuvillan värjäykselle ovat esimerkiksi reaktiivivärit, suoravärit, pigmenttivärit ja kyyppivärit. (Hitsanen 2008.)

Kattilassa värjätessä värjätään yleensä yksi vaatekappale kerrallaan. Se laitetaan joko kokonaan suureen kattilaan väriliemeen, tai osa/liukuvärjätään pitämällä vain osaa vaatteesta väriliemessä. Värilientä tehdessä tulee olla tarkka grammavaaka pienten värimäärien, suolan ja soodan painon mittaamiseen, sekä ottaa huomioon työmenetelmän muut erityisvaatimukset.

Kattilassa värjätessä tulee kattilaa vahtia hellalla taukoamatta, sekoittaa ja pitää lämpötila toivottuna. Pelkkä värjäysaika tasaisella lämmöllä on 1,5 tuntia. Jos lämpö pääsee välillä laskemaan, pitää värjäysaikaa pidentää. Värjäysaikaan kun lisätään vielä alkuvalmisteluihin ja jälkikäsitteilyihin menevä aika, voidaan todeta yhden vaatteen värjäykseen menneen kolme tuntia. (Vaarula & Lundahl 2018, 15.)

Voidaan todeta kattilavärjäyksen olevan hidasta. Jotta kattilavärjäyksestä saataisiin tehokasta, pitäisi montaa värjätä monta vaatetta kerrallaan, mutta tällöin kattilan tulisi olla suuri pata, jonkalaista ei monestakaan kodista tai ompelijan työtilasta löydy.

Puuvillaa voi värjätä reaktiiviväreillä myös pesukoneessa. Tasaisen värin saa annostelemalla pesukoneeseen kerrallaan kilogramman vaatteita, tai enintään puolet pesukoneen hienopesutäyttömäärästä. Värjättävien vaatteiden sekaan kaadetaan reaktiiviväri, suola ja sooda. Kone laitetaan noin 1,5 tunnin pesuohjelmalle ilman esipesua. (Vaarula & Lundahl 2018, 17.)

Myös monet yritykset valmistavat valmiita tekstiiliväri-, tekstiilivärisuola ja kiinnitysainepakkauksia jotka vain annostellaan pesukoneeseen pakkauksen ohjeen mukaan.

Pesukonevärjäys on nopeampaa ja taloudellisempaa, sillä pesukoneeseen voi laittaa useampia vaatteita kerralla ja koneen käymisajaksi voi siirtyä muihin töihin.

Valkaisu ja värinpoisto puuvillaisista vaatteista onnistuu kloriitilla yksinkertaisin menetelmin. Vaatteen voi joko valkaista pesukoneessa tai erillisessä astiassa. Valkaisu lopputuloksella voi leikitellä esimerkiksi tekemällä vaatteeseen solmuja, niputtamalla vaatteen palloksi tai kastamalla vain osan vaatteesta kloriittiin, kuten kuvassa 8 oleva t-paita on valmistettu. Valkaisun voi tehdä myös liukuvärinä yksinkertaisesti kastamalla vaatetta tasaisin väliajoin yhä enemmän kloriitti-vesi-seokseen.

3.4 Kankaanpainovärit

Kankaanpainovärien käyttöön tekniikoita on useita erilaisia, ja niitä voi käyttää monin eri tavoin luomaan vanhaan vaatteeseen uutta ilmettä.

Silkkipainanta tarkoittaa kuvan painamista kankaalle tai paperille painoseulan, raakelin, painovärin ja kaavion avulla. Kuvassa 3 on käytetty tätä tekniikkaa. Kaavio voidaan valmistaa leikkaamalla mattoveitsellä toivottu kuva tukevasta materiaalista, kuten kaaviomuovista tai litoposteripaperista. Kaavion voi myös valottaa valotusemulsiota käyttämällä. Väri vedetään seulan läpi tai tuputellaan sienellä. (Emo-Tuotanto 2002, 5.)

Leikattavan kuvan tulee olla yksinkertainen ja kaikkien kuvan osien pitää pysyä paikallaan esimerkiksi siltojen avulla. Paperikaavio kestää noin 20-30 kappaleen painosarjan ja menee usein irrottaessa rikki, muovikaavion voi säilyttää ja käyttää myöhemmin samaa kaaviota uudelleen. (Emo-Tuotanto 2002, 5.)

Valotusemulsio menetelmää käytettäessä voidaan aikaansaada paljon yksityiskohtaisempia ja tarkempia kuvia. Valotusemulsiota kovetetaan ultraviolettivalolla niin, että toivottava kuvio on peitetty valoa läpäisemättömällä materiaalilla, kuten esimerkiksi tulostamalla kuva kahdelle muovikalvolle ja laittamalla ne valotuksen ajaksi seulaan. Vesihuuhtelu irrottaa valotusemulsion niiltä kohdilta, joihin valo ei ole päässyt. Mitä tiheämpi seula, sitä tarkempi painotulos. Valotettua seulaa voi käyttää aina vain uudelleen ja se kestää pitkiä mallisarjoja. (Emo-Tuotanto 2002, 8.)

Ruiskumaalatessa kankaaseen saadaan roiskittu pinta. Lopputulos on aina yksilöllinen ja eläväinen. Roiskeprintin tekeminen on yksi helpoimmista ja nopeimmista tavoista kuvioida vaatetta. Nestemäinen kangasväri sumutetaan sumupullolla vaatteelle. Ruiskutusetäisyydellä voi vaikuttaa ruiskutustiheyteen ja sumupullon suuttimesta voi säätää sumutettavan pisaran kokoa. Jotta väri ei menisi vaatteesta läpi, kannattaa kerralla sumuttaa vain ohuelti väriä tai laittaa vaatteen sisään pahvinpalasen estämään värin leviämistä toiselta puolelta toiselle puolelle. Sumupullon sijaan väriä voi roiskia myös pensselillä. (Emo-Tuotanto 2002, 5; Pyy 2012, 25.)

Kuvassa 12 näkyy vaaleankeltaiselle puuvillapuserolle roiskittuja tummanharmaita roiskeita. Työstön aikana paidan sisällä oli suuri pahvipala, jotta kangas pysyisi mahdollisimman suorana, eikä väri imeytyisi värjättävästä puolesta läpi toiselle puolelle. Juoksevaa harmaata kangasväriä on roiskittu pensselillä vaatteeseen. Miehustapuoli kuivui pöydällä pahvi sisällään, ennekuin se käännettiin ja roiskittiin selkäpuolelleen roiskeita. Vaikka käytössä oli samat työvälineet, ei roiskeista tullut etu- ja takapuolille samanlaisia. Tämän voisi välttää

kääntämällä vaate heti toisinpäin ja jatkamalla samalla tyyllillä koko ajan, keskeyttämättä työskentelyä, jotta sama ote ja rutiini pysyy molemmin puolin.

Kuva 12. Pensselillä roiskittua pintaa.

Siveltimellä kangasta maalatessa saadaan kankaaseen elävä, vapaamuotoinen kuvio tai pinta. Kuivaa kangasta kuivalla pensselillä maalatessa väri leviää huomattavasti vähemmän, kuin kostutettua kangasta kostealla pensselillä maalatessa. Abstraktimpaa, epätarkkaa kuviota maalatessa kannattaa maalata ilman apumerkintöjä, mutta tueksi voi hahmotella kuvan lyijykynällä tai laittaa malli läpikuultavan kankaan alle. Maalatessa voi vapaasti leikitellä ja lopputulos onkin aina yksilöllinen. (Emo-Tuotanto 2002, 6.)

Kankaan voi myös värjätä maalaamalla juoksevalla kangasvärillä ja esimerkiksi jättämällä vaate ryppyisenä mytynä tai taiteltuna kuivumaan. Kuvassa 13 näkyy vaalea puuvillakangas, joka on maalattu suurella pensselillä mustalla juoksevalla kangasvärillä ja rypistetty kuivumaan. Tuloksena on saatu mielenkiintoisen näköinen, moniulotteinen kuvio, sekä joitain valumajälkiä.

Kuva 13. Kangasvärein värjätty paita.

Leimasinpainannassa voi leimasimena käyttää mitä vaan huokoista materiaalia, kuten esimerkiksi puupalikoita, korkkeja, kovia kasviksia ja hedelmiä. Painojäljen saa selville vain kokeilemalla, joten tässä tekniikassa vain mielikuvitus on rajana. Kätevintä on levittää väri ensin superlonille ja käyttää sitä leimasintyynynä. Jotta leimasimen jäljistä tulisi saman laatuista, tulisi painopöydän olla pehmeä. (Emo-Tuotanto 2002, 6.)

Kuvassa 14 on kuvattu leimasinpainantayksityiskohtia, jossa siveltimen puisella päällä on painettu valkoisella peittopastalla palloja. Jokaisesta painalluksesta jää omannäköinen jälkensä, riippuen leimasimen asennosta ja siinä olevasta värimäärästä. Kuitenkin painamista raportinomaisesti toistamalla tulee pinnasta yhtenevä.

Kuva 14. Pensselin päällä pallojen painantaa.

3.5 Kirjonta

Tekstiiliä voi kirjailla käsin, ompelukoneella tikkaamalla tai kirjonta- eli brodeerauskoneella, jonka jälki on hallituinta ja nopeinta. Brodeerauskoneella kirjailu vaatii kuitenkin brodeerauskoneen ja suunnitteluohjelman, joita minulla ei ole.

Käsin kirjailu on hidasta työtä ja sopiikin parhaiten ääriivakuviin. Kuvan täyttäminen värillä tasaisesti on haastavaa ja lopputulos ei ole yhtä siisti, kuin brodeerauskoneella.

Kuvassa 14 näkyy keltaiseen jakkuun käsin kirjailemani kuva. Kopioin kuvan hennosti vaatteeseen piirtämällä ja sitten kirjailemalla sen mustalla kaksinkertaisella ompelulangalla. Harrastan käsin kirjailua ja olen ollut tyytyväinen ompelulangasta saatavaan mattaan tikkiin. Tein tukikangas- ja tikkauskokeiluja vastaavaan materiaaliin päätyen jättämään tukikankaan kokonaan pois, sillä se vaikutti liikaa joustavan materiaalin luonnolliseen elämiseen.

Kuva 15. Jakkuun käsin kirjailtu kuva.

Ompelukoneella kirjaillessa nopeus ja jälki on paljon kirjailtavasta kuvasta ja tikkaustavasta kiinni. Periaatteessa koneella ompelu on nopeaa, mutta yksityiskohtainen kirjailu haastavaa. Ompelukoneella hyvä työtapa onkin tehdä suurempikokoisia efektitikkauksia tai kuvioita.

3.6 Siirtokuva

Siirtokuvien käyttö on helppo ja nopea keino saada yksityiskohtainen kuva vaatteeseen. Siirtokuvapaperille tulostetaan tavallisella mustesuihkutulostimella haluttu kuva peilikuvana ja silitetään kiinni haluttuun kohtaan vaatetta.

Työtapa on monipuolinen, mutta haasteena on kuvan pysyminen hyvänä pesusta pesuun mahdollisimman pitkään. Vaatteen pintaan tulee kalvo, johon kuva on tulostettu. Kalvo saattaa alkaa halkeilla ja kuva haalistua, eikä vaatteen kuluneen kuvan vuoksi käyttökelvottomaksi ole lainkaan toivottavaa. Myös alueet, joille väriä ei ole tulostettu, näkyvät silittämisen jälkeen eri sävyisenä, kuin pohjakankaan sävy on.

3.7 Tekstiilitussi

Tekstiilitussilla kankaaseen voi piirtää ja värittää mitä tahansa haluaa. Tusseja voi käyttää mielikuvituksellisesti monin eri tavoin, kuten esimerkiksi piirtää vapaalla kädellä, käyttää apuna esimerkiksi sabluunaa tai koristella pohjakankaassa mahdollisesti olevaa printtiä. Piirustukset tulee useimpia tekstiilitusseja käytettäessä silittää kiinni, kun tussin muste on kokonaan kuivunut. Ideaalin tekstiilitussin jälki on vedenkestävää, pitkäikäistä ja kestää konepesua. Sitä on miellyttävä ja helppo käyttää, sekä sen värin tulisi kuivua kankaalla niin nopeasti, ettei se ehdi vuotaa ympäriinsä.

Tusseissa kuitenkin haasteena on tekstiilille piirrettävyys, värin leviäminen kankaaseen ja epätarkka piirtojälki. Myös värien haalistuminen pesussa aiheuttaa tekstiilitussien käyttäjille päänsärkyä. Tusseja kuitenkin on tarjolla monen laatuista, niitä löytyy eri paksuisilla kärjillä ja eri pesunkestävyyksillä.

Kuvassa 16 on Second Chances by Susan -blogin kirjoituksessa The "Tattooed" Denim Jacket (2013) esitelty takki, johon on käytetty kangastussien lisäksi myös muita kustomointikeinoja. Takki oli alun perin valkoinen farkkutakki, johon Susan piirsi ohutkärkisellä kynällä erilaisia kuvioita. Hän peitti kuvien osioita vesipestävällä liimalla. Liiman kuivuttua vaatetta upotettiin väriastian viiden minuutin välein yhä syvemmälle-Lopulta päästyään kuviointikohtaan, hän upotti koko vaatteen väriin kahdeksi minuutiksi, jonka jälkeen huuhteli ylimääräisen värin ja vesiliukoisen liiman tekstiilistä. Liima esti värin imeytymistä tekstiiliin, joten liimalla peitetyistä kohdista tuli vaaleampia. Tuloksena elävä kuviointi ja onnistunut liukuvärjäys.

Kuva 16. Tekstiilitusseilla piirrettyjä kuvioita farkkutakissa (Second Chances by Susan 2013).

3.8 Muu koristelu

Muulla koristelulla tarkoitan kaikenlaista muuta koristelua, jota vaatteelle voi tehdä. Näitä ovat esimerkiksi vaatteeseen pitsin, nauhojen ja helmien lisäys. Muussa koristelussa vain käytettävissä olevat materiaalit ja oma mielikuvitus ovat rajana.

4 KONSEPTIN MÄÄRITYS

4.1 Tavoitteet

Vaatekonseptini vaate tulee olemaan miesten kauluspaidoista valmistettava naisten käyttövaate, joka on eettisesti ja vastuullisesti Suomessa tuotettu. Kestävän kehityksen edistäminen suunnittelijana on keinoni ottaa osaa ympäristöasioihin ja tarjota markkinoille vastuullisesti tuotettuja vaatteita.

Koska vaatteiden muokkaamista pidetään usein kotiampelijoiden itsetehtyinä tuunauksina, on vaatetusmuotoilijana minun tärkeä saada vaatekonseptini vaatteisiin uutuusarvoa, vaikka kyseessä onkin uudelleenkäytetty vaate.

Koska naistenvaatekonseptin on tarkoitus tulla omalle toiminimelleni pientuotantoon, ei tuotteiden hinnat saisi nousta liian korkeaksi, vaan tuotteiden tuotantotapojen tulisi olla mahdollisimman taloudellisia. Vaatemallin tulee olla yksinkertainen ja nopeasti valmistettavissa. En riko kauluspaitoja osiin ja kokoa aivan uutta vaatetta, vaan käytän hyväkseni mahdollisuuksien mukaan paidassa valmiiksi olevia rakenteita, kuten nappikaitaletta, kaulusta ja helmapäättelyjä, jotta valmistus- ja ompeluvaiheeseen menee vähemmän aikaa, kun kaavoittamisen ja leikkaamisen vaiheet jäävät kokonaan pois. Vaatteen tulee olla laadukas niin materiaalin, kuin valmistusmenetelmienkin osalta.

Käyttövaatteen tulee olla hyvännäköinen, -tuntuinen ja helppohoitoinen. Kustomointitapoja voi käyttää luovasti monella tavalla, jolloin jokaisesta vaatteesta tulee oma uniikki kappaleensa. Vaatteita on mahdollista yhdistää moneen tyyliin ja tilanteeseen. Haluan herättää kuluttajien mielenkiinnon persoonallisilla ja yksilöllisillä naistenvaatteilla, jotka sopivat moneen tyyliin ja tilaisuuteen.

Koska varastotilat ovat rajalliset, tulisi konseptin idean olla sellainen, ettei tuotteita tarvitsisi valmistaa varastoon, ainakaan suuria määriä. Myös vaatemallin kustomointikeinojen tulee olla jonkinlaisessa piensarjassa tuotettavissa ja niissä käytettävien tarvikemateriaalien ja tuotantotapojen edullisia.

4.2 Kohderyhmäanalyysi

Tutkin kohderyhmääni pohtiessani toimintaani vastaavien yritysten ja toimijoiden kohderyhmiä. Vertaan heidän tapojaan kertoa omista toimintatavoistaan ajatukseen heidän asiakkaidensa arvoista.

Will and Popin nettisivuilla (2018) kehoitetaan tulemaan ostoksille uniikkien, käsin kustomoitujen klassikkojen perässä. Massatuotanto ja kertakäyttömuoti eivät kuulu heidän toimintaperiaatteisiinsa.

Will and Pop tuotebrändinä on todella lähellä omaa tuotekonseptiajatusani, joten uskon myös heidän kohderyhmän menevän yksin minun kohderyhmäni kanssa. Voin olettaa asiakkaiden arvostavan kiertotaloutta, vanhojen vaatteiden laatua, sekä persoonallista otetta esteettisyyteen käsin kustomoinnin keinoin. He arvostavat käsityönä valmistettuja design-tuotteita.

Weecos -kauppapaikan lähtöajatus oli tuoda vastuullisesti toimivat yritykset esille yhteen samaan paikkaan verkossa. Se tarjoaa design-tuotteita valmistaville yrityksille näkyvyyttä ja paikan myydä tuotteitaan, sekä asiakkaille alustan, josta vastuullisesti toimivat toimijat on helppo löytää. Weecos valitsee myyjikseen vain mahdollisimman ekologisesti toimivia yrityksiä, jotka kertovat läpinäkyvästi tuotantoketjunsä vaiheet, työntekijöiden olosuhteet, käytettyjen materiaalien alkuperän, sekä yritysten aikaisemmat vastuulliset teot ennen Weecosiin hakeutumista. (Weecos Oy 2018.)

Yritys toimii samojen arvojen mukaan, kuin minun yritykseni, joten heidän kauppapaikastaan vaatteita ostavat asiakkaat ovat vahvasti minun kohderyhmääni. He arvostavat ympäristöystävällisiä ja eettisiä tuotantotapoja, sekä avoimuutta kertoa niistä. Design-tuotteessa korokkeelle asetetaan tuotesuunnittelu ja tuotteen laatu. Asiakkaat arvostavat niin vaatteen kestävyyttä ja käytettävyyttä, kuin valmistuksessa käytettäviä ekologisia materiaaleja, kuten luomulaatuksia kankaita, kierrätettyjä ja ylijäämämateriaaleja. (Weecos Oy 2018.)

4.3 Materiaalivalinta ja hankinta

Suurempien tekstiilien, kuten verhojen ja pöytäliinojen uudelleenkäyttö uuden vaatteen materiaalina on niin kustannussyistä, kuin esteettisyydestään ollut osa työtapojani jo pitkään. On mielestäni perusteltua käyttää jo olemassa olevaa materiaalia, edistää kiertotalousajatus ja vähentää omalta osaltaan ympäristön kuormittamista.

Valitsin miesten kauluspaidat vaatekonseptin pohjamateriaaliksi sekä usein laadukkaiden materiaalien ja rakenteiden, että kauluspaitojen edullisen saatavuuden vuoksi. Miesten kauluspaidat ovat usein hyvässä kunnossa, eli yleisilmeeltään siistejä, kierrätykseen päätyessään. Isoissa vaatteissa on paljon hyödynnettävää materiaalia ja pinta-alaa kustomoinneille. Uskon kauluspaitojen työstömahdollisuuksia olevan lukemattomia.

En kuitenkaan halunnut suunnitella ja valmistaa kokonaan uutta vaatetta kaavasta lähtien, vaan hyväksikäyttää materiaalissa valmiiksi olevia rakenteita. Uskon, että uudelleenkäytettyyn vaatteeseen on mahdollista saada uutuusarvoa ilman, että vaatetta joutuu kokonaan purkamaan osiin. Näin myös vaatteen mallin tuottaminen olisi mahdollisimman nopeaa ja siten taloudellista.

Materiaalissa on myös haasteensa. Jokaista kangasta on käytettävissä vain yhden paidan verran. Jokainen paita on eri kokoinen niin malliltaan, kuin kauluksen ympärysmitaltaankin. Pienistä ja muotoon leikatuista kauluspaidoista on haastavampi valmistaa uutta paitaa, kun käytettävää materiaalia on vielä vähemmän, kuin isokokoisissa paidoissa. Toisaalta, isoista paidoista voi valmistaa isompikokoisia vaatteita ja pienistä pienempiä kokoja.

Kauluspaitojen käyttö on osa miehen elämää sekä arjessa, että juhlassa, eikä kauluspaitamuoti juurikaan muutu. Oletan kauluspaitoja tulevan kiertoon niin paljon, ettei materiaalin hankkimisessa tule ongelmaa ainakaan määrällisen saatavuuden suhteen. Jotta voisin hankkia mahdollisimman järkevästi työstettäviä kauluspaitoja, pohdin eri keinoja päästä käsiksi vanhoihin kauluspaitoihin.

Erilaisissa kierrätys- ja lajittelukeskuksiin tulee käytettyjä miesten paitoja suurina massoina. Jyväskylän EkoCenteriin tulee jopa 150 paitaa päivittäin. Huonokuntoiset paidat uusiokäytetään esimerkiksi rätteinä. Hyväkuntoiset paidat päätyvät myyntiin keskusten kirpputorimyymälöihin noin yhden euron hintaan. Keskusten kanssa on myös mahdollista neuvotella sopimuksesta, jolla saisi suoraan lajittelukeskuksesta ostettua suuria määriä miesten kauluspaitoja. (Pellinen 2011, 16 [EkoCenter 2011].)

Lajittelukeskuksen kirpputorimyymälästä ostaminen on yksi vaihtoehto, ja on verrattavissa mihin tahansa kirpputoriin. Jokaisella vieraillemallani kirpputorilla ja kierrätyskeskuksen myymälässä on poikkeuksetta ollut myynnissä useita kymmeniä kauluspaitoja. Paitojen hintahaarukka vaihtelee 0,50-5 euron välillä. Niitä on paljon eri materiaalisia, laatuksia ja kuntoisia.

Keskusteluissa tuttujeni kanssa on tullut usein ilmi seikka, jossa etenkin miesten vaatekaappiin kertyy vuosien varrella suuret määrät kauluspaitoja, joille ei ole enää käyttöä. Vaatteiden myyminen kirpputorilla tai internetissä ei tule mieleenkään, mutta vaatteita ei kuitenkaan raaskita heittää pois – nehän on vielä hyvässä kunnossa. Sainkin pienellä vaivalla ystäväiltäni, tutuilta ja tuttujeni tutuilta useita kauluspaitoja lahjoituksina. Ilmaiset materiaalit ovat aina taloudellisimpia.

Facebookin nettikirpputoriryhmissä vaatteita kiertää suuria määriä. Kirpputoriryhmiin voisi kirjoittaa ostoilmoituksia, joissa kerron ostavani, yleisilmeeltään siistejä, lähinnä puuvillaisia kauluspaitoja. Paitoja tulisi olla

kerralla noudettavissa mahdollisimman paljon, jotta vaatteen hinnan lisäksi vaatteen hankkimisen työaika olisi mahdollisimman pieni.

Voisin myös lähestyä miesvaltaisten alojen yrityksiä, joissa kauluspaitoja käytetään, ja tarjota mahdollisuuden päästä eroon vanhoista paidoista. Voisin esimerkiksi hakea paidat suoraan työpaikalta lahjoituksena kiertotalousajatusta kannattavalle pienyritykselle, tai ostaa kohtuulliseen kilohintaan. Uskon, että monet olisivat valmiit luovuttamaan vaatteensa taholle, joka lähellä tuottaa vanhoista materiaaleista uusia tuotteita ja näin tekisivät helpon ekoteon maapallolle.

Ostaessa tai lahjoituksina vastaanottaessa suuria määriä kauluspaitoja esimerkiksi lajittelukeskuksista tai yrityskeräyksistä, ei vaatteiden materiaalia, laatua, väriä ja tuntua pääse itse valitsemaan. Tuloksena on kasa sekalaatuisia kauluspaitoja, jotka eivät välttämättä vastaa ajatustani toivomistani kauluspaidoista. Suuria määriä paitoja kerralla ostaessa tulisi myös olla mahdollista varastoida ne johonkin. Ainakaan tällä hetkellä varastotilani ovat todella rajalliset, mutta tulevaisuudessa työtilojen muuttuessa tämä voisi kuitenkin olla mahdollista. Kirpputorilta ostaessa vaatteen voi yksitellen itse valita, jolloin vääränlaiset yksilöt voi suoraan jättää ostamatta. Näin varastotilat eivät täyty epätoivotuista paidoista.

Halvimmin materiaaleja saa tietenkin lahjoituksina, jolloin materiaalista ei joudu maksamaan mitään. Lajittelukeskuksista suurina määrinä ostaessa paidat saisi oletettavasti halvemmalla, kuin keskusten kirpputorimyymlöistä.

Hankin kauluspaidat opinnäyteyöni tekemiseen sekä lahjoituksina, että kirpputoreilta enintään kolmella eurolla. Toimivimmaksi keinoksi osoittautui itse kirpputorien kiertämäinen, sillä silloin saatan tarkoin valita vain mieleiset, hyvälaatuiset paidat työstettäviksi. Kun jokainen paita on käsin valittu, on tuotteen laatu helpompi taata.

Valitsin lähinnä isokokoisia, täyttä puuvillaa olevia paitoja, sillä käytettävä kangasväri tulemaan olemaan puuvillalle tarkoitettu, mutta myös joitain puuvilla-polyesteri-sekoitteesta tehtyjä paitoja. Pienistä vaatteista on haastavampi muokata uutta vaatetta. Sekoitekankaisia paitoja voi työstää muilla kustomointimenetelmillä.

4.4 Vaatekonseptin tuotantotapojen pohdintaa

Paitoja voisi tuottaa kerralla Will and Popin tapaan 25 kappaleen erissä samalla kustomointikeinolla. Samalla kertaa saisi useita valmiita vaatteita lyhyemmässä ajassa. Työskentelyyn tulisi rutiinia ja näin paitojen työstö nopeutuisi entisestään. Pienet tuotantoerät eivät myöskään veisi liikaa tilaa. Kun paitojen tuotantotavat on samat, voi vaatteista pyytää saman hinnan, vaikka saman tuotenimen alla.

Wolf and Lamb myy jokaista tuotettaan erikseen omana yksittäisenä uniikkina kappaleenaan. Varasto ei pursuaisi ja verkkokauppaan tulisi uusia vaatteita aktiiviseen tahtiin. Jokaisesta tuotteesta otetaan oma tuotekuvansa ja tuotteen saa hinnoiteltua sen valmistamiseen menneen ajan ja materiaalikustannusten mukaan.

Paitoja voisi myydä myös RE/DONE:n tapaan jakaa tuotetyypin ja mallin, paitoihini verrattaessa kustomointikeinojen, mukaan eri kategorioihin. He myös ottavat jokaisesta tuotteestaan tuotekuvan ja hinnoittelevat yksilölliset hinnat farkuille.

Mielenkiintoisena markkinointimenetelmänä pidän myös asiakkaan osallistamista oman vaatteensa suunnitteluun. Yksilöllisesti räätälöityjen tuotevariaatioiden tarjoamista asiakkaan toiveiden mukaan kutsutaan massaräätälöinniksi (Einovaara 2012, 8 [Coletti & Aichner 2011]). Asiakas voisi esimerkiksi saada koota itse oman paitansa valitsemalla haluamansa paidan, kustomointikeinon ja värimaailman, jonka jälkeen vaate valmistetaan tilauksesta. Tavoitteena on lähes sarjatuotannon tavoin valmistaa vaatteita (Einovaara 2012, 8 [Piller & Tseng 2010]), joten samalla kustomointikeinolla tilattuja vaatteita voi työstää samaan aikaan useita kerrallaan, vaikka käytettävät värit olisikin eriäviä.

Pumpa Upcycle käyttää massaräätälöintiajatusta asiakkaan saadessa itse valita tai jopa toimittaa oman kankaan, josta haluaa tuotteen valmistettavan. Konseptini paidoista voisi tehdä havainnekuvat ja valmistaa tuotteet tilauksen jälkeen. Yksitellen tilauksesta tuotettavat vaatteet eivät kasautuisi suureksi rypääksi pieniin ompelutiloihini. Asiakas voisi toimittaa vaikka oman miehensä vanhan lempipaidan minulle tilauksesta kustomoitavaksi.

6 SUUNNITTELU

6.1 Vaatemallin suunnittelu

Lähdin suunnittelemaan miesten kauluspaidoista valmistettavaa naisten käyttövaatemallia, joka olisi hienostuneen yksinkertainen, jotta vaatteessa kustomointi esittäisi pääosaa. Halusin valmistuksen nopeuttamiseksi kuitenkin hyväksikäyttää kauluspaidan omia valmiita rakenteita, joten päädyin säilyttämään paitojen nappikaitaleet, napit ja kaulukset mahdollisuuksien mukaan. Kustannustehokkaasti, eli nopeasti toteutettavissa olevan mallin tulisi olla myös sievä ja käytännöllinen. Rento arkipäiväisyys ja juhlava asiallisuus kulkevat käsi kädessä.

Jokainen käytössäni oleva kauluspaita on erilainen. Kaulusrakenteita on monia erilaisia, samoin nappikaitaleita. Paidat ovat erimittaisia ja niissä on paljon erilaisia helmojen muotoja. Toisissa paidoissa on rintatasku, toisissa ei. Paitamallin tulisi siis olla sellainen, jota eri rakenneratkaisut eivät haittaa. Kustomointeja voi sitten toteuttaa paidan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Jokaisesta vaatteesta tulisi yksilöllinen tuotteen omine rakenteineen.

Päätin heti, että leikkaan paidoista hihat pois, näin tehden paidasta hihattoman topin. En kuitenkaan kokonaan sulkenut pois ajatusta pienten, lyhyiden t-paitahihojen liittämistä. Hihattomana vaatetta on kätevä kaventaa sivusaumoista naisen vartalolle sopivaksi. Hahmottelin toppimallia A-linjaiseksi (kuva 17), eli ylhäältä istuvaksi ja helmaa kohti leveneväksi.

Kuva 17. Paitamallin suunnittelua.

Leikkasin kauluspaidasta hihat irti (kuva 18, vaihe 1) ja aloin muotoilla vaatemallia kokoa 36 olevan sovitusnuken päälle. Heti oli selvää, että kädentietä oli pienennettävä ja mallia kavennettava.

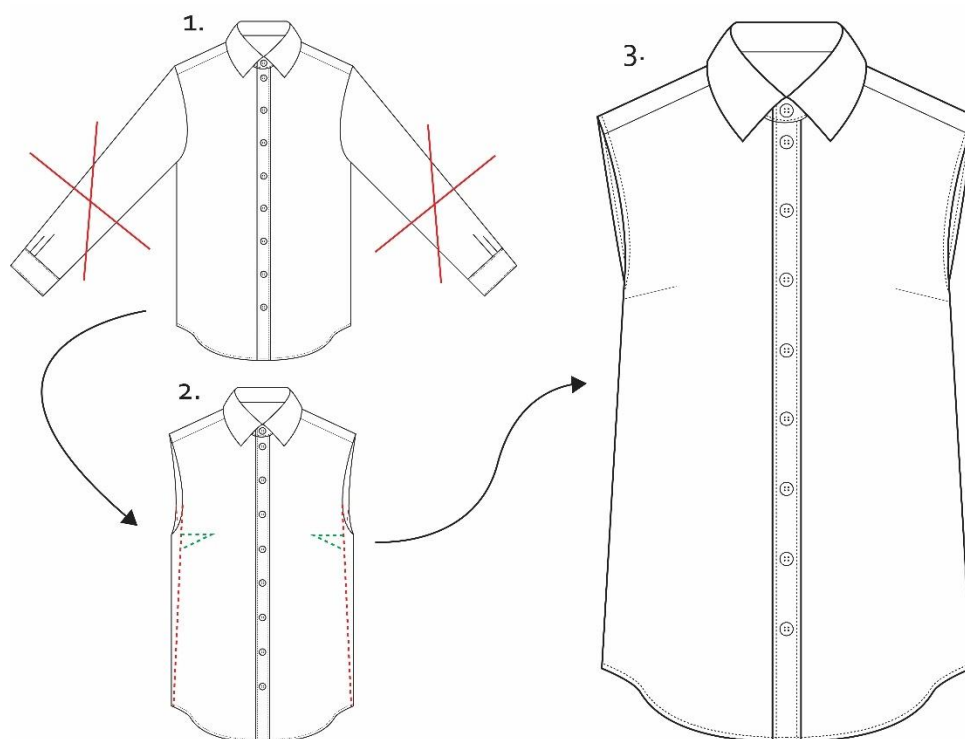
Kädentiet voisi kääntää kaksinkertaiselle päärmeelle. Jos kädentie on liian kaareva päärmeelle, voisi kädentien viimeistellä myös kaitalepäärmeellä, käyttäen esimerkiksi paidan omaa, hihasta ylijäänyttä materiaalia kaitaleena. Tämä työtapa olisi kuitenkin huomattavasti hitaampi tapa viimeistellä topin kädentie.

Kokeilin kääntää kädentien kaarta päärmeelle. Kangas alkoi mennä sitä enemmän ruttuun, mitä lähemmäs kainalon jyrkkää kaarta päärme meni. Uudelleenmuotoiltavaan toppiin kädentietä tulee pienentää, joten päärmettä ei tarvitsekaan tehdä koko paidan kädentietä ympäri. Mittasin kädentien kaaren keskeltä ylhäältä etu- ja takakappaleille 20 senttimetriä, jotta topin kädentien kaareksi tulisi yhteensä 40 senttimetriä. Päärmäsin kädentien vain hieman mitattujen merkkien yli. Ompelin uuden sivusauman uuden kädentien merkeistä loivassa levenevässä kulmassa kuvan 18 kohdassa 2 näkyvien punaisten katkoviivojen mukaan.

Mallinukan ollessa kokoa 36 ei rintamuotolaskoksia tuntunut tarvitsevan laisinkaan, vaan lähes kaikki ylimääräinen poistui uuteen kädentiehen ja kavennukseen, laskeutuen nukun päälle miellyttävästi. Suuremmalla rinnanympäryksellä rintamuotolaskokset oletettavasti kuitenkin tulevat tarpeellisiksi, joten laskokset voisi ommella kuvan 18 kohdassa 2 olevien vihreiden katkoviivojen mukaan. Tällöin sivusauma tulisi leikata auki kokonaan, jotta miehustan, josta rintamuotolaskos on poistettu, saisi sovitettua takakappaleeseen, joka on edelleen yhtä pitkä, kuin ennenkin. Laskoksen aiheuttaman sivusauman pituuseron voisi poistaa kädentieltä tai helmakaarta muokkaamalla.

Valmistin kokeilukappaleita monessa eri koossa. Pohjakauluspaidan koko ja malli vaikuttavat suoraan lopullisen naisten topin kokoon. M-kokoisista kauluspaidoista voi valmistaa kokojen 32-34 toppeja, L-kokoisista kokojen 36, XL-kokoisista kokojen 36-38 ja yli XL-kokoisista aina vaan isompia toppeja.

Kauluspaidan olkasaumat ovat niin pitkät, että muodostavat toppiin hieman olan yli menevät hihamaiset siivekkeet, joten päädyin olemaan käyttämättä hihoja.

Kuva 18. Altered Collar -topin muotoutumisen vaiheet tasokuvina.

Annoin minimalistiselle ja selkeälinjaiselle naisten toppimallille nimeksi Altered Collar. Kustomointikeinot tulevat pääsemään oikeuksiinsa yksinkertaisella, mutta toimivalla leikkauksella. Vaatteessa on mukava olla, eikä se kiristä, vaikka istuukin imartelevasti. Sen voi yhdistää helposti moneen eri alaosaan ja liittää eri tyyleihin. Eri väriset ja eri kustomointikeinoin valmistetut topit sopivat tyylinsä mukaan niin arkeen, kuin juhlaankin.

Valitsin kauluspaidoista käyttöön tulevat paidat ja otin kaikista hihat kerralla irti. Päätin ensin kustomoida paitoja, ennen lopulliseen malliin ompelemista. Jos kustomointi menee jotenkin vikaan, ei vaatteen mallin ompelemiseen ole mennyt turhaan aikaa.

6.2 Kustomointien suunnittelu

Kangasvärien käyttö on ollut mielenkiinnonkohteeni jo pitkän aikaa, joten päätin heti sen olevan yksi kustomointikeinoistani. Monet paidoista ovat mielestäni ruman värisiä, joten haluan kokeilla erilaisia tapoja käsin kangasväreillä värjätä vaatetta ja luoda erilaisia pintakuviointeja.

Kangasväreillä roiskinta valikoitui myös yhdeksi kokeiltavaksi keinoksi. Roiskinnassa on monia hyviä puolia, kuten siitä syntyvä mielenkiintoinen jälki ja työtavan nopeus. Roiskinnan taloudellisuus tulee esiin sen kuluttaessa painoemulsiota ja väripigmenttejä huomattavasti vähemmän, kuin esimerkiksi koko paidan värjääminen.

Kloriittivalkaisu näyttää mielenkiintoiselta tekniikalta, jonka lopputulokset on arvaamattomat ja mielenkiintoiset. Kloriitin ympäristövaikutukset kuitenkin mietityttävät, sillä vaatteiden arvomaailma on kuitenkin ympäristöystävällinen ja ekologinen.

Kangasvärit ja kloriittivalkaisu on tarkoitettu puuvillalle, joten valitsin värjäykseen ja roiskintaan vain 100 % puuvillaisia paitoja.

Osa kauluspaidoista on puuvillasekoitetta ja omalta sävyltään miellyttäviä, enkä kokenut tarvetta muuttaa niiden värejä lainkaan. Näihin paitoihin kokeilen muunlaista muokkaamista, kuten uudelleenmuotoilua, yhdistelyä ja erilaisia koristeluja.

Vaikka olen suunnitellut kustomointeja alustavasti, minulle ominainen työskentelytapa on kokeilevaa ja materiaalilähtöistä. Kokeillessa erilaisia työtapoja inspiroituu omasta työskentelystä, jolloin työskentelyn ohella keksii vielä uusia ja erilaisia työstötapoja. Teen ensin kustomointikokeiluja, ja tulosten analysoinnin pohjalta valmistan protokappaleet.

7 KUSTOMOINTIKOKEILUT

7.1 Värjääminen

Yksi mielestäni mielenkiintoisimmista kustomointikeinoista on vaateen pinnan elävöittäminen erilaisin värjäystekniikoin. Koska kattilavärjäys on aikaa vievä prosessi, päädyin kokeilemaan useampaa kangasväreillä tehtävää tekniikkaa, joilla saa aikaan erilaisia tekstuureja kankaan pintaan nopeammin. Kankaanpainoväreillä saa myös helpommin käytettyä useampaa väriä samaan vaatteeseen.

Koska materiaalin omat ominaisuudet vaikuttavat lopputulokseen, käytin kustomointikokeiluihin kauluspaidoista ylimääräisiksi jääneitä hihoja. Näin sain mahdollisimman autenttisen tuntuman siihen, miltä itse paita tulisi kyseisellä tekniikalla tehtynä näyttämään.

Käytin värjäyksissä EMO-Tuotanto Oy:n puuvillakankaille tarkoitettuja kankaanpainovärejä, joiden kanssa työskentelystä minulla oli jo kokemusta. EMO-kankaanpainovärit on kotimaisia ja laadukkaita. Ne ovat helppokäyttöisiä ja kestävät silityskiinnityksen jälkeen jopa 60 asteisen konepesun.

Päätin työstää ensimmäisenä värjäyskokeiluna violettiä täyspuuvillaista paitaa, jonka materiaali on kudottu niin, että jo materiaalissa itsessään on kalanruotomaista pintaa. Kankaassa oli pieniä tummia tahroja, joten värjäys oli ehdotonta, jos aikoo paitaa käyttää. Lähin hakemaan moniulotteista pintaa, josta kankaan oma pohjaväri kuultaisi kuitenkin läpi.

Kostutin kankaan suihkepullolla kosteaksi, jotta väri leviäisi hyvin ja kuivuessa valuisi mielenkiintoiseksi pinnaksi. Sekoitin mustaa väriä noin 20 tippaa ruiskuemulsio-peruspasta-seokseen uskoen pigmentistä tulevan tarpeeksi harmaa, jotta myös kankaan oma pohjaväri erottuisi. Maalasin pensselillä koko hihakappaleen, jonka jälkeen ruttasin hihan pieneen pakettiin kuivumaan yön yli. Kuvassa 19 on esitettyä hiha maalausvaiheessa, sekä kuivumiseen pakattuna.

Kuva 19. Värjäyskokeilu 1. vaiheita.

Lopputuloksesta (kuva 20) tuli mielenkiintoinen, ryppyinen pinta. Musta väri oli valunut toivotulla tavalla ympäri hihaa, eikä ollut liian peittävä. Osassa kohdin musta väri on asettunut tummemmin ja osassa kohdin vaaleammin, luoden kolmiulotteisen ryppyisen efektin. Kankaan pohjaväri kuultaa miellyttävästi läpi, vaikka harmahtava väri onkin vallitseva. Paidan pehmeys kärsi hieman väriemulsion jämäkkyydestä. Silityksen jälkeen pehmeys hieman palautui, mutta laskeutuvuus ei ollut entisellään. Koska lopputulos ei ollut aivan mieleinen, päätin olla tekemättä kyseisestä paidasta prototyypikappaletta.

Kuva 20. Värjäyskokeilu 1 lopputulos.

Kokeilin samantyyppistä tekniikkaa myös toiseen värjäyskokeiluun, vaaleansinisen kauluspaidan hihaan. Puuvillakankaan oma tekstuuri oli ruutumaista. Violetin paidan värjäyksestä oppineena yritin estää paidan pehmeiden menettämisen valmistamalla todella juoksevan ruiskuemulsio-peruspasta-väriseoksen mariininsinisestä väristä. Kostutin kankaan suihkepullolla ja maalasin pensselillä sinisiä läikkiä ympäri hihaa (kuva 21). Lisäsin mariininsinistä väripigmenttiä seokseen ja maalasin lisää tummempia läikkiä. Lopuksi lisäsin violettia väriä siniseen seokseen ja tein viimeiset väriläikät. Kostutin paidan vielä kunnolla ennen kuivumaan ruttaamista.

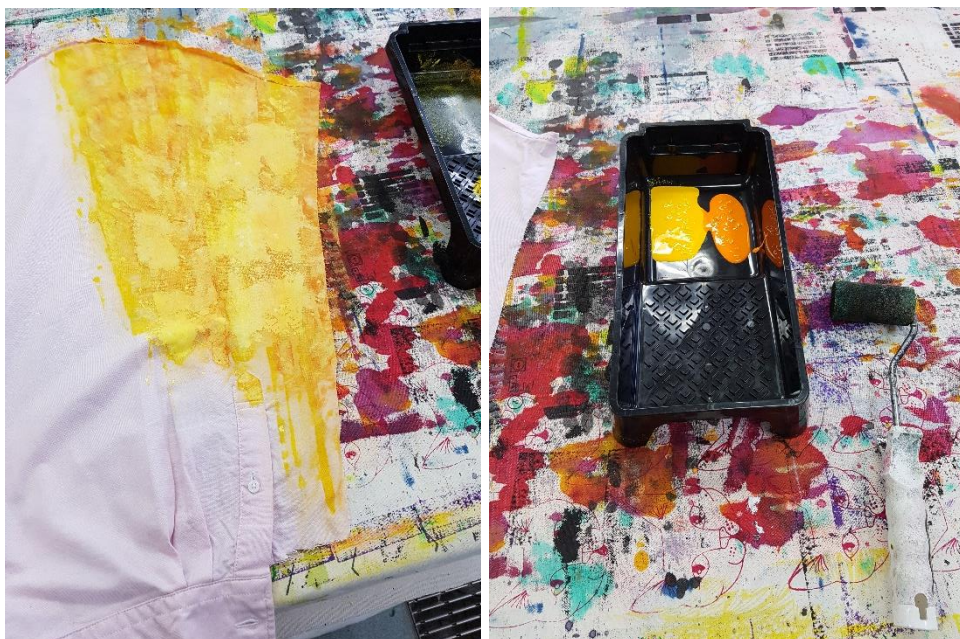
Kuva 21. Värjäyskokeilu 2 vaiheita.

Lopputuloksesta (kuva 22) syntyi eri sinisten ja violetin luoma kirjava väripinta. Kankaan tuntu pysyi myös miellyttävän pehmeänä, eikä juurikaan väristä kovettunut. Värit levisivät mukavasti, mutta eivät jakautuneet aivan tasaisesti, vaan esimerkiksi hihansuuhun tuli todella tummia sinisiä kohtia. Ryppyinen pinta ei miellyttänyt minua, mutta taustalla oleva vaaleansinisen ja violetin yhteys kuitenkin kiehtoi.

Kuva 22. Värjäyskokeilu 2 lopputulos.

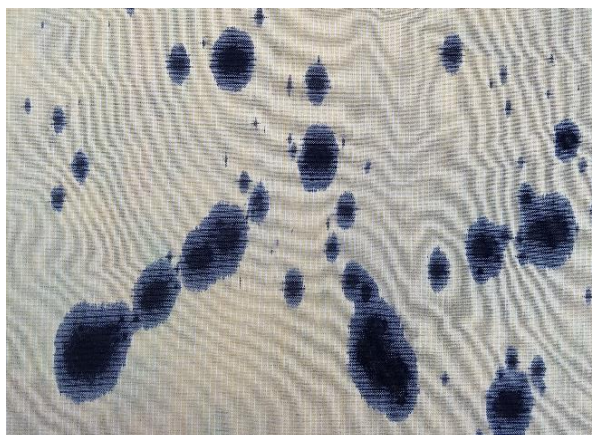
Kokeilin telalla tehtävää värjäämistä vaaleanpunaiseen, kohtalaisen paksun kankaan omaavaan puuvillakauluspaitaan. Valmistin kohtalaisen juoksevat väriseokset kirkkaan keltaisesta ja oranssista. Levitin nokareen peittovalkoista pastaa niin, että tela ottaa pienen määrän sitä mukaansa värien kanssa. Rullasin telalla värejä sekaisin hihaan, josta syntyi vivahteikas keltaoranssi elävä pinta (kuva 23).

Kuva 23. Pinnan muokkausta telatekniikalla.

7.2 Roiskinta

Roiskintatekniikasta saatava jälki on kiehtonut minua jo pidemmän aikaa. Kokeilin ensin roiskia juoksevalla ruiskuemulsio-väriseoksella mustia roiskeita pensselillä ohuen vaalean paidan hihaan, jonka oma tekstuuri on ruutumainen. Väri kuitenkin levisi ruutujen mukaan epämiellyttävästi, eikä näin ollen ollut toimiva työtapa (kuva 24).

Kuva 24. Levinnyttä roiskittua pintaa.

Päätin kokeilla tehdä roiskittavasta väristä hieman kiinteämpää, ja roiskia sellaiseen kankaaseen, jossa ei ole erityistä omaa tekstuuria. Valitsin kokeiltavaksi tummanruskean jämäkähkön paidan. Käytin pohjana vain peruspastaa, johon lisäsin keltaista väripigmenttiä. Roiskin väriä pensselillä hihaan sinne tänne. Lisäsin keltaiseen väriseokseen vielä tipan punaista ja roiskin kirkkaan oransseja roiskeita keltaisten roiskeiden lomaan.

Lopputuloksesta (kuva 25) tuli pirteä ja hauska sekoitus kahta kirkasta väriä tummalla pohjalla. Väri ei enää levinnyt, vaan pysyi siellä, missä pitikin.

Kuva 25. Pensselillä roiskittua pintaa.

7.3 Väripoisto

Väripoisto, eli valkaisu on mielenkiintoinen kustomointimenetelmä, joka voisi olla toimiva työtapa tuotekonseptissani. Se on tehokas, helppo ja yksilöllistä jälkeä tuova keino saada vaatteeseen eloa.

Väripoistoon kuluva aika riippuu siitä, minkälaista jälkeä toivoo saavansa. Jos vaatteen jättää kloriittiin kerrallaan kokonaan, voi vaikutusajan tehdä jotain muuta hyödyllistä. Liukuvärjätessä vaatetta joutuu käydä laskemassa nesteeseen tasaisin väliajoin, jolloin mahdollinen muu työskentely keskeytyy.

Kokeilin poistaa kolmesta paidasta, punaisesta, sinisestä ja violetista, väriä kloriitilla. Kaksi paidoista oli 100% puuvillaa, violetti puuvillasekoitetta. Mittasin kloriittipullon ohjeen mukaan astiaan veden sekaan kloriittia. Halusin kokeilla liukuväriefektiä, jolloin vaatetta lasketaan tasaisin väliajoin yhä enemmän kloriittiveteen. Sidoin punaiseen paitaan solmuja kolmeen kohtaan saadakseni siihen liukuväriin lisäksi muutakin pintaa. Kostutin punaisen ja sinisen paidan kokonaan, jotta kloriitti leviäisi tasaisemmin ja värin liukumasta tulisi mahdollisimman tasainen. Violetin paidan jätin kuivaksi, jotta näkisin, onko kostuttamisesta oikeasti apua.

Asetin paidat kloriitti-veteen ensin vain osan kerrallaan (kuva 26). Kävin noin kymmenen minuutin välein upottamassa vaatteita yhä syvemmin nesteeseen. Väri ei kuitenkaan näyttänyt yhdestäkään vaatteesta lähtevän, joten lisäsin kloriittia. Kun vaatteet olivat olleet liemessä jo yli tunnin ilman minkäänlaista värimuutosta, lisäsin koko loppupullollisen kloriittia. Mitään kuitenkaan ei vaatteille tapahtunut, vaikka jätin vaatteet moneksi tunniksi vaalentumaan.

Kuva 26. Paitoja kloriitti-vedessä.

Kokeilu epäonnistui täysin, kun yhdestäkään vaatteesta ei lähtenyt yhtään väriä. Valkaisua voisi tulevaisuudessa yrittää uudelleen kokeilemalla esimerkiksi erimerkkistä kloriittia ja laimentamalla sitä vähemmän vedellä.

7.4 Uudelleenmuotoilu

Lähdin hahmottelemaan paitaan leikkausta (kuva 27), jolla saisi yhdistettyä kaksi eriväristä kauluspaitaa toisiinsa. Halusin luoda yksinkertaisesti toteutettavan graafisen leikkauksen, joka tuo paitaan riittävästi uutuusarvoa ilman, että itse kangasta välttämättä tarvitsisi muuten muokata. Toisaalta tapaa voisi käyttää myös jonkin toisen kustomointitavan kanssa.

Kuva 27. Kahden kauluspaidan uudelleenmuotoilun hahmottelua.

Jotta paita tuntuisi tasalaatuiselta, tulisi yhdistettäväksi paidoiksi valita materiaalitunnultaan samanlaiset uudet vaatteet. Myös napituskaitaleiden rakenteiden ja leveyksien tulisi olla mahdollisimman samanlaiset. Näin vaatteesta tulisi mahdollisimman tarkoituksenmukainen ja yhtenäisen tuntuinen.

7.5 Muu koristelu

Minulle on vuosien saatossa kertynyt paljon erilaisia vanhoja kankaita, nahkoja, nappeja, nauhoja, pitsejä ja muita lisätarvikkeita. Lähdin hahmottelemaan koristeluja sommittelemalla lisätarvikkeita milloin milläkin tavalla paitojen päälle, etsien parhaan näköistä ratkaisua.

Valkoinen puuvillapitsinauha pyöri käsissäni useaan otteeseen ja tuntui sopivan yksinkertaisen pehmeän tummansinisen kauluspaidan kanssa hyvin yhteen. Kuvassa 28 on kuvattu pitsinauhan hahmotteluja neulaamalla pitsinauhaa paikoilleen.

Kuva 28. Pitsin asettelukokeiluja värjäämättömään paitaan.

Vanhan pitsiliivin etukappaleet tuntuivat kuin kuuluvan merellisen vihreäksi maalatun paidan kanssa (kuva 29). Halusin pitsin tulevan paidan yläosaan kauluksen alle, mutta pitsi tuntui loppuvan takakappaleella kesken.

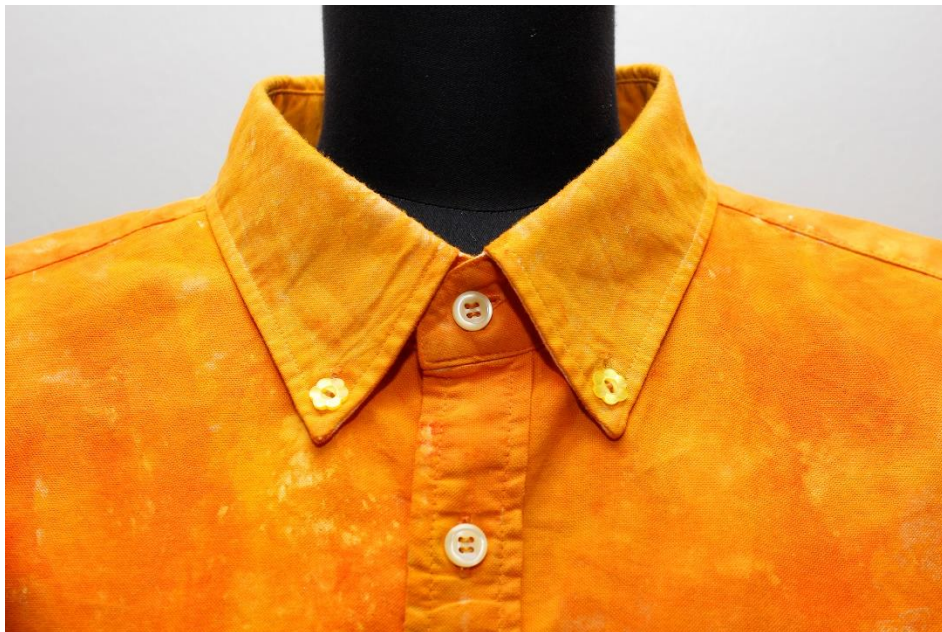
Kuva 29. Pitsin asettelukokeiluja värjättyyn paitaan.

8 PROTOTYYPIT

8.1 Altered Orange

Koska ensimmäisen värjäyskokeilun pintaan (kuva 23) tuli miellyttävä tekstuuri, päätin maalata koko paidan telatekniikalla. Poistin paidasta napit ja valmistin väriseokset. Halusin lopputuloksesta oranssimman, kuin kokeilukappale, joten laitoin keltaiseen pigmenttiin useamman tipan punaista. Rullasin telalla väriä pintaan, ottaen samalla valkoista peittopastaa hieman mukaan, jolloin lopputuloksesta tuli kuvan 31 mukainen elävä, kirkas vaate. Paitakangas oli jo itsessään paksua ja väriseos jämäköitti paitaa entisestään. Paidan jämäkkä tuntu ei kuitenkaan haittaa, vaan paita pysyy ryhdissään miellyttävästi.

Paidan alkuperäiset vaaleanpunaiset napit eivät enää sopineet uuden oranssinkeltaisen pinnan kanssa. Kuten kuvassa 30 näkyy, päädyin laittamaan kaulukseen keltaiset pienet kukkanapit ja napituskaitaleeseen vaaleankeltaiset, mukavasti kirkkaan oranssin sävyn kanssa kontrastia luovat napit. Viimeistelin sivusaumat tikkaamalla sivusauman paikalleen, kun pelkkä silitys ei tuntunut riittävän.

Kuva 30. Altered Orange, yksityiskohtia.

Kuva 31. Altered Orange.

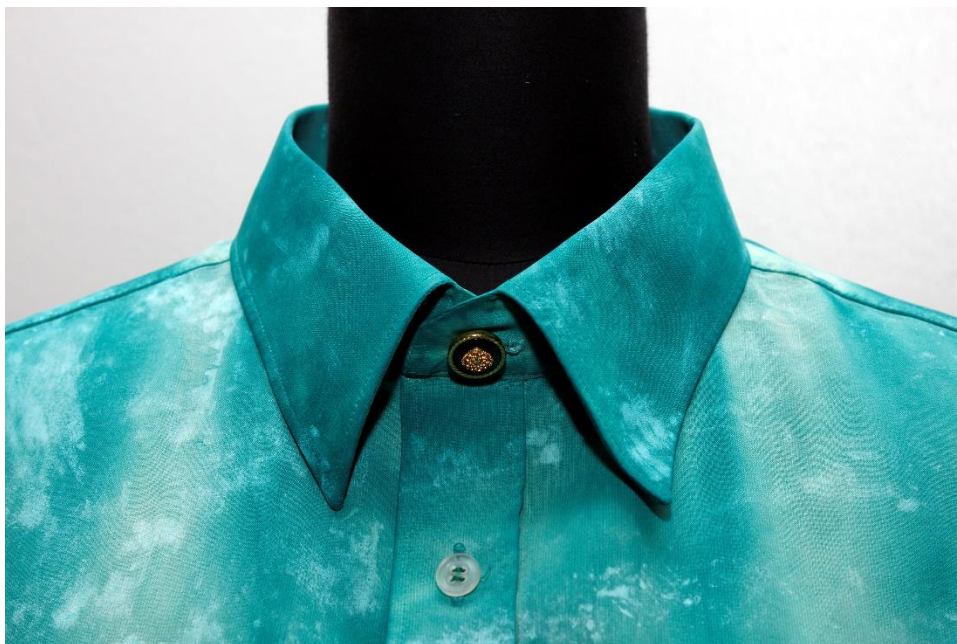
8.2 Altered Ocean

Koska telatekniikalla saatava pinta oli minusta todella kiehtovaa, päätin tehdä samalla tekniikalla toisenkin paidan, mutta käyttää vain yhtä väriä peittovalkoisen. Rullasin turkoosia värisekoitetta valkoisen peittopastan kanssa ympäri paitaa saaden aikaan merellisen pinnan (kuva 32). Paitamateriaali on ohuempaa puuvillaa, kuin oranssiksi maalattu paita, jolloin lopputuloksestakin tuli pehmeämmin laskeutuva.

Viimeistelynä vaihdoin paitaan ylimmäksi napiksi kultareunaisen koristenapin, ja muiden nappien paikalle läpinäkyvät kauluspaitanapit, jotta koristenappi pääsisi mahdollisimman hyvin oikeuksiinsa (kuva 33).

Kuva 32. Altered Ocean.

Kuva 33. Lähikuva Alteted Ocean -topin kauluksesta.

8.3 Altered Stroked Space

Päätin käyttää värjäyskokeilu 2. (kuva 21) tekniikkaa itse vaatteessa hieman eri tavalla. Halusin saada väristä tasaisemman ja rypyttömän. Poistin paidasta napit, että pääsin maalaamaan paidan jokaisen kohdan. Kostutin paidan suihkepullolla kauttaaltaan kosteaksi. Lähdin sutimaan erisävyisiä sinisiä ja violetteja läikkiä ympäri paitaa. Kauluksen värjäsin kokonaan tummalla violetilla, jotta edes yksi kohta paidassa olisi rauhallisen näköinen. Kostutin vielä värjäyksen jälkeen paidan kauttaaltaan suihkepullolla, jotta värialueet leviäsivät ja sekoittuisivat saumattomasti toisiinsa. En rutannut paitaa kuivumaan, kuten kokeiluhihan olin laittanut, vaan ripustin paidan tangolle keskeltä takaa pituussuunnassa.

Värjäys onnistui yli odotusten ja avaruudellisen värimaailmansa mukaan se sai nimekseen Altered Space. Kuten kuvassa 34 näkyy, värit olivat kuivuessaan valuneet ja sekoittuneet tasaisesti toisiinsa, luoden mielenkiintoisia sinisen ja violetin eri sävyisiä läiskiä ympäri paitaa. Kaulus pysyi melkein kokonaan tumman violetina, lukuunottamatta keskelle taakse kuivatusputkesta jäänyttä vaaleampaa jälkeä. Tämä voitaisiin luultavasti estää pujottamalla putki vaateen hihansuista läpi.

Päätin laittaa nappilaatikostani löytyneet sinistä taittaen heijastavat napit, jotka tuovat paitaan mukavaa jatkuvuutta, ja mielenkiintoinen avaruudellinen teema säilyy niissäkin (kuva 35).

Kuva 34. Altered Stroked Space.

Kuva 35. Lähikuva Altered Stroked Space -topin kauluksesta.

8.4 Altered Splash

Onnistuneen roiskintakokeilun (kuva 25) pohjalta valmistin ruskeasta paidasta protokappaleen. En poistanut nappeja, sillä väriä ei tule tasaisesti joka kohtaan paitaa. Näin myös valmistaminen nopeutuu, kun nappeja ei tarvitse enää kustomoinnin jälkeen ommella kiinni. Ripustin paidan henkariin, jotta saisin koko paidan roiskittua kerralla ja roiskejäljet olisivat mahdollisimman samanlaisia. Roiskin pensselillä ensin keltaista ja sitten oranssia väriä (kuva 37).

Totesin kauluspaidan kaulurikauluksen olevan käyttökelvoton, sillä se oli kulahtanut ja pinttynyt. Löysin vanhoista tilkuistani sopivan keltaisen kankaan, joka sävyltään sopi roiskeiden väriin. Purin kaulusosan irti kauluriosasta ja käytin sitä kaavana uuden kauluksen valmistuksessa (kuva 36).

Kuva 36. Altered Splash, yksityiskohtia.

Kuva 37. Altered Splash.

8.5 Altered Twins

Valitsin toisiinsa yhdistettäviksi paidoiksi materiaalitunnultaan samanlaiset paidat, jotta paitojen eri laadut eivät radikaalisti uudessa vaatteessa eroaisi. Myös napituskaijalet olivat paidoissa samanlaiset,

vaikka tummanharmaassa paidassa napit olivatkin senttimetrin kauempana toisistaan, kuin keltaisessa paidassa. En antanut sen häiritä, sillä ero oli kuitenkin todella pieni, eikä se tuntunut kiinnittävän sen suuremmin huomiota.

Päädyn käyttämään kolmiomaista leikkausta etukappaleessa (kuvassa 27 vasemmanpuoleinen) prototyypiaidassa, sillä totesin sen olevan mielenkiintoisemman ja imartelevamman näköinen, kuin yksi suora poikittainen leikkaus.

Piirsin toiseen paitaan leikkauslinjat viivoittimella. Koska halusin nappien olevan mahdollisimman tasaisin välein toisistaan molemmissa paidoissa, tähtäsin kolmion pään tulevan nappien keskelle. Vaikka saumavara söi nappikaitaleesta kummaltakin puolelta 0,50 senttimetriä, näyttää nappien välit silti rauhallisilta.

Linja tuli osumaan paitojen rintataskuun, joten päätin purkaa taskut auki niin, etteivät ne halkea rikki efektileikkausta leikatessani, vaan laskeutuvat kuvan 27 mukaisesti efektivärin päälle. Leikkasin myös sivusaumat auki miehustan efektileikkauksiin asti. Käytin leikattua kappaletta kaavana kopioidessani toiseen paitaan saman leikkauksen. Uudelleenmuotoillut paidat näkyvät kuvassa 39.

Ompelin osat kiinni ja tein tukitikkaukset, jotta nappikaitaleen paksuhko saumavara pysyy paikoillaan. Laskin taskun paikoilleen ja ompelin puretun osuuden kiinni. Vaihdoin paidan tummanharmaaseen osuuteen keltaisen paidan napit, ja toisinpäin. Kuvassa 38 näkyy tummat napit ommeltuna keltaisella langalla ja keltaiset napit tummanharmaalla, luoden nappeihinkin kontrastia.

Kuva 38. Altered Twin, yksityiskohtia.

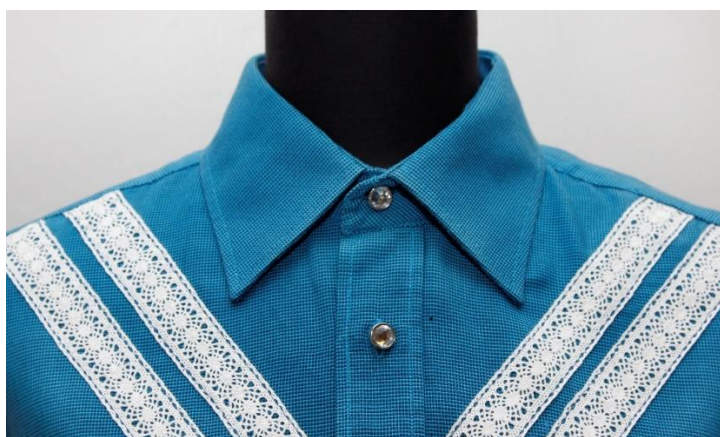

Kuva 39. Altered Twins.

8.6 Altered Bling

Ihanan pehmeää puuvillaa oleva sininen kauluspaita istuu käyttäjänsä päälle siron tyttömäisesti, joten tyttömäisyyden korostaminen pitsillä tuntui hyvältä idealta. Hahmotelmieni perusteella laitoin pitsinauhat V-muodossa napituskaitaleesta takakaarrokesaumaan (kuva 41).

Koska paidan omat valkoiset napit olivat kellastuneet, päätin vaihtaa nappien tilalle nappilaatikostani löytämäni muovitimanttinapit, jotka korostavat paidan sievyyttä ja juhlavuutta (kuva 40).

Kuva 40. Altered Bling, yksityiskohtia.

Kuva 41. Altered Bling.

8.7 Altered Lace

Vaaleansinisen puuvillapaidan kaulus oli kulahtaneen näköinen, joten päätin peittää sen valkoisella pitsillä luoden vaatteen yleisilmeestä tyttömäisen ja herkän (kuva 44).

Leikkasin samasta valkoisesta pitsistä kuvassa 42 näkyvän rusetille solmittavan vyön. Tylsät kauluspaitanapit vaihdoin valkoisiin mattapintaisiin kaksireikäisiin nappeihin ja ylimmän napin hopeisen väriseen kuvionappiin (kuva 44).

Kuva 42. Altered Lace -topin pitsivyö rusetilla.

Kuva 43. Yksityiskohtakuva Altered Lace -topin kauluksesta.

Kuva 44. Altered Lace.

8.8 Altered Black Lace

Ruskeanoranssi paita oli pohjaväritään miellyttävä, mutta kaipasi vielä persoonallista pirstystä. Ompelin mustaa pitsinauhaa takakaarrokkeen saumoihin olalle ja takakappaleen selkäpuolelle (kuva 45). Napit vaihdoin mustiin kauluspaidan nappeihin, jotka ompelin kontrastia luoden kiinni ruskeanoranssilla langalla (kuva 46).

Kuva 45. Altered Black Lace -toppi edestä ja takaa.

Kuva 46. Lähikuva Altered Black Lace -topin kauluksesta.

9 TULOSTEN ANALYSOINTI JA VALMIS KONSEPTI

Altered Collar -paidoista tuli persoonallisia, mutta moneen makuun ja tyyliin sopivia naisten käyttövaatteita. Jokaisen paidan ilme on omanlaisensa. Mitä enemmän paitoja tekee, sitä erilaisempia kustomointikeinoja niihin keksii käyttää.

Miesten kauluspaitojen käyttäminen pohjamateriaalina oli toimivaa ja tehokasta. Niiden saatavuus on hyvä, eikä hinta ole liian korkea. Paidat ovat hyvin muokattavissa, ja niistä saa monipuolisesti kustomoitua niin arkipäiväisen rentoja, kuin asiallisiinkin tilanteisiin sopivia malleja.

Värjääminen ja roiskinta valikoituivat tutun, nopean ja taloudellisen työtapansa, sekä mielenkiintoisten työpöjälkien ansiosta käytettäväksi kustomointikeinoiksi, ja tulevat ne olemaan vakituinen osa vaatekonseptiani. On monia värjäystapoja, joista jokaisesta tulee erilainen värikuviointi vaatteiden pintaan. Niitä voi kehittää ja yhdistellä toisiinsa vapaasti. Työpöjälki on jokaisen paidan kohdalla erilainen väripinnan eläessä omaa elämäänsä. Pigmenttiväreistä saa sekoitettua mitä tahansa sävyä haluaakin käyttää. Värjätty vaate on helposti yhdisteltävissä myös muihin kustomointikeinoihin. Painoväriä käytettävät painoemulsiot ja väripigmentit eivät ole kovin kalliita, joten työskentely piensarjoissa on helppoa, tehokasta ja taloudellista.

Uudelleenmuotoilluissa Altered Twins -paidoissa saa yksinkertaisella leikkauksella luotua piristävää särmää vaatteeseen. Pohjana voi käyttää mitä vain kahta kauluspaitaa, joissa on saman laatuinen materiaali, samanlainen napituskitalerakenne ja yhteen sopivat värit. Tähän tapaan voisi käyttää myös värjättyjä tai roiskittuja paitoja.

Koristelu osoittautui myös hyväksi uutuusarvoa luovaksi keinoksi, jota on helppo yhdistellä muihinkin kustomointitapoihin. Jo yksinkertaisilla elementtien lisäyksillä ja nappien vaihdoilla voi saada arkisen oloisesta paidasta juhlavaatteen. Koristelun haaste on koristelumateriaalien rajallisuus ja erilaisuus, jolloin uutta koristelua joutuu aina tapauskohtaisesti suunnittelemaan. Tosin esimerkiksi erilaisia pitsinauhoja voi hyväksikäyttää samaan tapaan, kuin Altered Bling ja Altered Black Lace -topeissa.

Tuotannon vielä ollessa pientä sarjatuotantoa hankin kauluspaidat kirpputoreilta, jolloin saan valittua vain laatu- ja kokokriteerit läpäisevät paidat työstettäväksi. Toki lahjoituksina saatavat vaatteet kannattaa aina ottaa vastaan. Jos tulevaisuudessa pääsen siirtymään suurempiin tiloihin, voisi olla ajankohtaista harkita sopimuksen neuvottelemista jonkun kierrätys- tai lajittelukeskuksen kanssa. Ei pidä myöskään poissulkea materiaalien hankkimista yrityksiltä tai nettikirpputoreilta.

Jokaisesta paidasta tulee ottaa oma tuotekuvansa, sillä kauluspaidat ovat pohjaväreiltään eri värisiä. Vaikka paitaa värjäisi samalla värillä ja samalla tekniikalla, ei lopputulos koskaan ole samanlainen. En myöskään tulisi aina tekemään esimerkiksi värjäyskokeiluja kaikkia paitoja valmistaessani, vaan sopivat värjäystavat opittuani työskennellä suoraan vaatteeseen.

Jokaisen tuotteen myyminen erikseen ja omalla hinnallaan antaa myös vapauksia käyttää tekniikoita eri tavoin ja inspiroitua käytettävissä olevista materiaaleista ja lisätarvikkeista vapaammin. Jokaiseen paitaan voi tehdä erilaisia kustomointeja paidan omien ominaisuuksien mukaan, mutta kuitenkin tehokkaasti piensarjassa.

Tuotteiden myyntihinnan määrittäminen ei ole yksinkertainen asia, vaan siinä pitää ottaa huomioon monia eri tekijöitä. Omakustannusarvon, eli tuotteen minulle maksaman hinnan, sekä toivotun katteen lisäksi on otettava huomioon myös muiden samoilla markkinoilla kilpailevien yritysten tarjonta. Asiakas vertailee tarjolla olevien tuotteiden hintoja ja ominaisuuksia. (Jadelcons Oy 2015.)

Benchmarkatessani samoja tuotantotapoja käyttäviä yrityksiä en oikein voinut verrata yritysten tuotteita oman tuotekonseptini tuotteisiin. Will and Pop ja Wolf and Lamb myyvät ulkovaatteita ja asusteita, RE/DONE farkkuja. Vintage Bleachin myymien valkaistujen fanipaitojen ollessa lyhythihaisia sisävaatteita, ovat ne tuotteina lähinnä Altered Collar-toppejani. Paidat maksavat 50 dollaria, eli noin 45 euroa.

Käytän hinnoitteluni pohjana kustannusperusteista omakustannushinnoittelua, jolloin tuotteen myyntihinnan tulee kattaa kaikki tuotteen valmistukseen kuluvat kustannukset, sekä voittotavoitteen. Altered Collar -topin hinta muodostuu siis työkustannusten, materiaalikustannusten ja toivotun voiton yhteissummasta. Yritystoimintani ollessa vasta lähdössä käyntiin, en voi vielä tarkasti hinnoitella tuotteita, vaan karkeasti arvioin kustannuksia. Tulen muokkaamaan hinnoitteluani yritystoiminnan ja työtapojen kehittyessä.

Koska jokainen kustomointikeino vie eri ajan työstää, materiaalien hinnat ovat eriäväisiä ja niitä käytetään Altered Collar -topeissa eri tavoin, päätin tehdä hinnoittelun helpottamiseksi hinnoittelupohjan, joka laskee jokaisen vaatteiden hinnan yksilöittäin, ja jota on yksinkertainen päivittää tulevaisuudessa.

Lähdin ensin laskemaan kymmenen vaatteiden piensarjassa tuotettavan Altered Collar -topin työkustannuksia, eli yhden tuotteen valmistamisen eri vaiheisiin menevän työajan. Arvioin kuhunkin työvaiheeseen kuluvan ajan. Vaikka toiminimiyrittäjänä en voi maksaa rahapalkkaa itselleni (Jadelcons Oy 2018), laitoin hinnoittelun helpottamiseksi tuntipalkakseni maltillisesti kymmenen euroa. Palkassa pitää ottaa huomioon palkasta

maksettavat sosiaalikulut. Verohallinnon (2018) mukaan työeläkemaksu on keskimäärin 18,95%, sairausvakuutusmaksu keskimäärin 0,86 % ja työttömyysvakuutusmaksu keskimäärin 0,65 % palkasta. Arvioin sosiaalikuluihin kuluvan yhteensä noin 24 %.

Materiaalikustannuksiin arvioin Altered Collar -toppien valmistukseen käytettävien materiaalien hinnat. Väri-pasta-seosta kuluu työtavasta riippuen eri määrä, joten tein eri tavoille oman listan, johon olen arvioinut kuhunkin työtapaan kuluvan väri-pasta-seoksen määrän ja hinnan.

Jotta hinnoittelu ei menisi aivan liian monimutkaiseksi, lasen hinnoittelupohjassani myyntikatetarpeen tavoiteltavan voiton lisäksi kattavan toiminnan muut kustannukset, kuten työtilan vuokran, sähkönkulutuksen, tuotantolaitteiden ylläpidon, markkinoinnin, matkakulut, suunnittelun ja valmistelun. Arvioin myyntikatetarpeeksi 40 %.

Hinnoittelupohjassa (TAULUKKO 1.) vaaleanoranssilla pohjalla olevat kustannukset ovat kiinteitä, eli samoja kaikissa Altered Collar -toppimalleissa. Työkustannuksina näitä ovat kauluspaidan hankinta kirpputoreilta, paidan esikäsittely, eli pesu ja silitys, sekä toppimallin leikkuu ja ompelu. Materiaalikustannusten on arvioitu pysyvän samoina kauluspaitojen hankintahinnan, pesuun ja silitykseen menneiden sähkö-, laite- ja pesuainekulujen, ompeluun kuluneen langan määrän ja saman tuotemerkin osilta.

Taulukkoon merkitään kunkin topin valmistamiseen käytetyt työtavat numerolla 1. Pohja laskee valmiiksi arvioiduista työ- ja materiaalikuluhinnoista omakustannushinnan. Siihen lisätään vielä myyntikate, josta lopulta muodostuu tuotteen sekä veroton-, että verollinen myyntihinta.

Verohallinnon (2018) mukaan yrityksen liikevaihdon jäädessä alle 10,000 euron ei yritys ole arvonlisäverovelvollinen. Yritystoimintani on vielä niin pientä, ettei minun välttämättä olisi laskettava veroa hintaan mukaan. Tein taulukkoon kuitenkin sarakkeen, joka laskee tuotteelle myös arvonlisäverollisen hinnan.

Hinnoittelupohjassa on esimerkkinä hinnoiteltu Altered Splash -toppi. Sen valmistamiseen on kiinteiden kustannusten lisäksi käytetty resursseja kangasväreillä roiskintaan, nappien vaihtamiseen toisen kauluspaidan nappeihin, sekä uuden kauluksen valmistamiseen paidan vanhan kauluksen kaavaa muokaten.

Työ- ja materiaalikustannuksista muodostuu Altered Splash -topin omakustannehinnaksi 27,18 euroa. Kun tähän lisätään myyntikate 40 %, tulee verottomaksi myyntihinnaksi 45,40 euroa. Arvonlisävero lisättäessä myyntihinnaksi tulee 56,29 euroa.

Hinnoittelin kaikki tuotteet hinnoittelupohjan avulla. Altered Collar -toppien arvonlisäverottomat myyntihinnat pyörivät kustomointikeinoista riippuen noin 30 eurosta 50 euroon. Odotin paitojen hintojen kohoavan korkeammiksi, joten hinnoittelupohjan laskemat myyntihinnat yllättivät positiivisesti. Hinta voisi pysyä kohtuullisena, vaikka nostaisinkin tuntipalkkaani tai katetarveprosenttia hieman korkeammaksi.

Etenkin noin 30 euroa maksavat Altered Stroked Space ja Altered Twin -topit tuntuvat turhan edullisilta ollakseen vastuullisesti suomessa käsityönä tuotettu vaate. Vaikka hinta riittäisi kattamaan tuotteen kustannukset ja tuottaisi voittoakin, kannattaa tuote tuoton maksimoimiseksi hinnoitella yksitellen, myös sen muita ominaisuuksia arvioiden, ja myydä se sillä hinnalla, jolla asiakkaat olisivat tuotteen valmiita ostamaan. Topeista voisi hyvin pyytää esimerkiksi Altered Bling -paidan tapaan 40 euroa.

Taulukko 1. Altered Collar -toppien hinnoittelupohjaan hinnoiteltu Altered Splash.

ALTERED COLLAR HINNOITTELUPOHJA	Altered Splash
--	-------------------

TYÖKUSTANNUKSET	käyttö	kustannus 10€/tunti	sos.kulut 24 % kertoimella	kaikki yhteensä
Kauluspaidan hankinta	1	0,50 €	1,32	0,66 €
Pesu ja silytys (10 min)	1	1,65 €	1,32	2,18 €
Alter-toppimallin valmistus (30min)	1	5,00 €	1,32	6,60 €
Maalausvärjäys (10min)		1,65 €	1,32	0,00 €
Telavärjäys (15 min)		2,50 €	1,32	0,00 €
Roiskinta (10 min)	1	1,65 €	1,32	2,18 €
Uudelleenmuotoilu Twins (15 min)		2,50 €	1,32	0,00 €
Valkaisu (20 min)		3,35 €	1,32	0,00 €
Nappien vaihto (20 min)	1	3,35 €	1,32	4,42 €
Kauluksen valmistus ja vaihto (40 min)	1	6,65 €	1,32	8,78 €
Kauluksen vaihto (25 min)		4,15 €	1,32	0,00 €
Muu koristelu (tuotteen mukaan)	0	0,00 €	1,32	0,00 €
työkustannukset yhteensä				24,82 €

MATERIAALIKUSTANNUKSET	käyttö	hinta		kaikki yhteensä
Kauluspaita	1	2,00 €		2,00 €
Pesu ja silytys	1	0,05 €		0,05 €
Ompelulanka	1	0,30 €		0,30 €
Tuotemerkki	1	0,50 €		0,50 €
Tuotepakkaus	1	2,00 €		2,00 €
Kauluksen materiaali ja lanka	1	0,20 €		0,20 €
Napit ja lanka	8	0,00 €		0,00 €
Kangasväri* (pasta+väri)	1	0,20 €		0,20 €
Kloriitti		0,70 €		0,00 €
Muu materiaali (tuotteen mukaan)		0,00 €		0,00 €
materiaalikustannukset yhteensä				5,25 €

OMAKUSTANNUSHINTA yhteensä

30,07 €

myyntikatetarve %

40

kerroin

1,67

MYYNTIHINTA (ALV 0 %)**50,21 €**

arvonlisävero % tuotteessa

24

MYYNTIHINTA ALV 24 %**62,26 €**

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli käytännön kokeilujen kautta muotoilla piensarjatuotantoon tulevan taloudellisen naistenvaatekonsepti uudelleenkäyttämällä miesten kauluspaitoja ja kustomoimalla niitä eri keinoin. Halusin kehittää tietojani ja taitojani vaatteiden kustomoinnista. Odotin oppivani uudelleenkäytettävän vaatteen suunnittelu- ja valmistusprosessin vaiheista, tuotteiden hinnoittelusta, sekä saavani varmuutta piensarjatuotantoon.

Koen päässeeni opinnäytetyössä asettamiini tavoitteisiin. The Double Diamond -suunnitteluprosessimalli osoittautui suureksi avuksi projektin johdonmukaiseen suunnitteluun. Tein laajaa tiedonhankintaa vaatteiden kustomoinnin ympäriltä sekä kirjallisuudesta, että internetistä. Tutkin alan yrittäjien toimintamalleja ja työtapoja. Esittelin vaatteiden kustomointitapoja, sekä tein omia kustomointikokeiluja.

Vaatemallin suunnittelu sujui nopeasti, sillä se oli muhinut mielessäni jo ennen opinnäytetyön aloittamista. Rakenteelliset ongelmat selvisivät nopeasti. Suunnittelemani naistenvaatemalli on kustannustehokkaasti tuotettavissa oleva, moneen tyyliin sopiva toppi. Opin vaatteen tuotannon vaiheista ja valitsin kustomointikeinoiksi piensarjassa tuotettavissa olevia keinoja. Toppimalleissa säilyi kauluspaidan vanhoja rakenteita ja kustomoinnit toivat tuotteille toivottua uutuusarvoa. Minulle selvisi, mitä kaikkea kustomoidun uudelleenkäytetyn vaatteen tuottamisessa ja hinnoittelussa pitää ottaa huomioon.

Tulevaisuudessa Altered Collar -naistenvaatekonseptia aion jatkokehittää moni eri tavoin. Tuotteista, sekä niiden hinnoittelusta suunnittelin tehdä kuvallisen asiakaskyselyn, jonka perusteella valitsen asiakkaita eniten kiinnostavia kustomointitapoja ja väriyhdistelmiä, sekä tarkistaa sen pohjalta hinnoittelupohjaa. Suuremman määrän kauluspaitoja hankkiessani tulen kokeilemaan piensarjatuotantoa käytännössä. Aion myös jatkaa kustomointikeinojen kehitystä ja uusien tapojen kokeilemistä.

Kaiken kaikkiaan koin opinnäytetyön tekemisen palkitsevana. Aihe on mielestäni kiinnostava, joten projektin tekeminen sujui mukavasti. Käsien tekeminen on minulle ominaista ja mielekästä, mutta tekstin tuottaminen on hidasta ja aikaa vievää. Aikataulussa pysyminen oli haastavaa, ja olisinkin tarvinnut lisää aikaa työn viimeistelyyn. Lopputuloksena muodostunut naistenvaatekonsepti on kaikin puolin oikein hyvin onnistunut, ja olenkin oikein tyytyväinen työhöni.

LÄHTEET

- Aalto, S. (2010). Ympäristökasvatuspaketti Hyvinkään kierrätyskeskukselle. Laurea-ammattikorkeakoulu. Kestävän kehityksen ko. Opinnäytetyö. Hyvinkää.
- Ala-Äijälä, L. (2012). Farkuista uutta - muokkausmenetelmien ja kierrätysmateriaalin hyödyntäminen tuotesuunnittelussa. Turun ammattikorkeakoulu. Muotoilun ko. Opinnäytetyö. Turku.
- Dahlbo, A. Aalto, K. Salmenperä, H. Eskelinen, H. Pennanen, J. Sippola, K. ja Huopalainen, M. (2015). Tekstiilien uudelleenkäytön ja tekstiilijätteen kierrätyksen tehostaminen Suomessa. Suomen ympäristö 4: 2015. Helsinki: Ympäristöministeriö. Saatavissa: www.ymparisto.fi/julkaisut. Viitattu 1.10.2018
- Design Council. (2007). 11 lessons: A study of the design process. Saatavissa: <https://www.designcouncil.org.uk>. Viitattu 15.9.2018
- Einovaara, J. (2012). Massaräätälöinti ja modulaarisuus veneen tuotesuunnittelussa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, veneala. Insinöörityö.
- Emo Tuotanto Oy. Värjääminen Emo-tekstiiliväreillä. Saatavilla: http://www.emotuotanto.fi/varjays_ohje.html. Viitattu 3.10.2018.
- Haukka, M. (2011). TrashionTrick. Naistenvaatekokoelma rekonstruoimalla ja nollajättemetodia soveltamalla. Savonia ammattikorkeakoulu, vaatetusmuotoilu. Opinnäytetyö.
- Hinkkala, H. (2011). Tekstiilien kierrätyksen esiselvitys – Poistotekstiilimassojen hyödyntämistapojen edistäminen jätehierarkian mukaisesti. Hämeen ammattikorkeakoulu, Toimitushankintaketjujen hallinta KT-keskus.
- Hintsanen, P. (2008). Värjäys – Sanasto. Saatavissa: <https://www.coloria.net/varjays/sanasto.htm>. Viitattu 1.10.2018.
- Jätelaki 17.6.2011/646. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646#L1P6>. Viitattu 15.9.2018
- Karjalainen, A. (2002). Mitä benchmarking arviointi on? Saatavissa: <http://www oulu.fi/w5w/benchmarking/>. Viitattu 1.10.2018
- Kirova, M. (2017). Eco, refashion or upcycling? 39 terms & definitions behind DIY sewing and sustainable fashion [Infographic]. Saatavissa:

<https://www.ecofashionsewing.com/eco-design/39-terms-definitions-diy-sewing-and-sustainable-fashion/>. Viitattu 26.9.2018.

Laaksonen, M. (2017). Pumpa Upcycle. Tarina on vasta alussa. Saatavissa: https://pumpadesign.fi/pumpa_upcycle/. Viitattu 2.10.2018.

Life Free Creative. (2017). The Button Up Refashion Swap. Saatavissa: <https://livefreecreative.co/the-button-up-refashion-swap/>. Viitattu 2.10.2018.

McLaren, C. (2013). 100 Urban Trends: Upcycling. Solomon R. Guggenheim Foundation. Saatavissa: <https://www.guggenheim.org/blogs/lablog/100-urban-trends-upcycling>. Viitattu 26.9.2018.

Nurmi, A. (2017). Vihreät vaatteet. Printon. Saatavilla: <https://www.vihreatvaatteet.com/julkaisut/>. Viitattu 25.10.2018.

Pellinen, R. (2011). Kaupallinen naistenvaatemallisto vanhoista miesten kauluspaidoista. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Pirha, E. (2018). About. Saatavissa: <http://www.elinapriha.com/about/>. Viitattu 2.10.2018.

Pyy, O. Kierrätystä vai uudelleenkäyttöä? Saatavissa: <http://ouillespyy.com/kierratys-uudelleenkatto-uusiokaytto-termi/>. Viitattu 11.9.2018.

Pyy, O. (2012). Trashion! Tee itse huippumuotisi. Keuruu: Atena Kustannus Oy.

RE/DONE, (2018). Iconic. Sustainable. Individual. Saatavissa: <https://shopredone.com/pages/about-us>. Viitattu 1.10.2018.

Second Chances by Susan. (2013). The "Tattooed" Denim Jacket. Saatavissa: <http://secondchancesbysusan.blogspot.com/2013/03/the-tattooed-denim-jacket.html>. Viitattu 25.10.2018.

Tekstiili 2.0. Poistotekstiilipilotti. (2016). Saatavissa: <http://poistotekstiili.turkuamk.fi/hyodyntaminen/>. Viitattu 11.9.2018.

Vaarula, P. & Lundahl, A. (2018). Värjäyksen perusteet.

Vaija, M. (2010). Hella Hernberg – haastattelu. Finnish Design Shop. Saatavissa: <https://www.finnishdesignshop.fi/interviews.php?id=2>. Viitattu 26.9.2018.

Vilka, H. & Airaksinen, T. (2003). Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vintage Bleach. Saatavissa: <https://www.vintagebleach.com/about>. Viitattu 1.10.2018.

Voutilainen, J. (2017). Tuotannon ekologisuuden ja eettisyyden vaikutukset kuluttajien ostokäyttäytymiseen vaatteiden vähittäiskaupassa. Lahden ammattikorkeakoulu. Liiketalouden ko. Opinnäytetyö.

Weecos Oy. (2018). Saatavissa: <https://www.weecos.com/en/info/weecos>. Viitattu 1.10.2018

Will and Pop. (2018). Saatavissa: <https://willandpop.com/pages/about-us>. Viitattu 1.10.2018.

Wolf and lamb. (2018). Saatavissa: <http://www.wolfandlamb.com/about/>. Viitattu 1.10.2018.